

Πρώτη έκδοση, εκδόσεις ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ Α.Ε. • Θεσσαλονίκη, 2007

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου ή τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, σελιδοποίησης, εξωφύλλου και γενικότερα της όλης αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές, ηλεκτρονικές ή οποιασδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

© εκδόσεις ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ - ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ 2007

Τεχνική επιμέλεια: Δήμητρα Ασημακοπούλου

Εκδόσεις ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ Α.Ε.

Αθήνα: Κιάφας 5 - ΤΚ 10678

τηλ.: 210 3811077 • Fax: 210 3811086

Θεσσαλονίκη: Καμβουνίων 9 - ΤΚ 54621

τηλ.: 2310 256146 • Fax: 2310 256148

www.epikentro.gr e-mail: epikentro@epikentro.gr

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: <http://users.auth.gr/pv>, e-mail: pv@theo.auth.gr

ISBN: 978-960-458-045-3

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ
ΚΑΙ ΔΙΑΘΡΗΣΚΕΙΑΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ –
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

 epikentro

2007-2007
y

Το αυθεντικό κείμενο είναι οι
§§ 9 - 45 του προοιμίου "U
and Evangelism: An Ecumenical
Affirmation", το οποίο έχει 47
+ Appendices.

1. ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ:

ΜΙΑ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ¹

Οι Εκκλησίες που αντιπροσωπεύουν διάφορες ομολογίες και παραδόσεις, και των οποίων η ενοριακή ζωή, οι μοναστικές κοινότητες, τα τάγματα κλπ., και εκφράζονται με ποικίλους τρόπους, με τις συζητήσεις και τις εμπειρίες τους σε οικουμενικό πλέον επίπεδο, έφθασαν στο σημείο να αναγνωρίζουν ότι συμμετέχουν από κοινού στην παγκόσμια ιεραποστολική κίνηση. Έτσι, είναι σε θέση να έχουν μία κοινή θεώρηση της ιεραποστολής, που εκφράζεται μέσα από τις πεποιθήσεις που ακολουθούν. Οι πεποιθήσεις αυτές αποτελούν το γνώμονα της διακονίας τους στην οδό προς τη Βασιλεία του Θεού.

1. Μεταστροφή

Η αναγγελία του Ευαγγελίου είναι συνάμα μία πρόσκληση να αναγνωρίσουμε και να αποδεχθούμε, με μία προσωπική απόφαση, τη σωτηριώδη κυριότητα του Ιησού Χριστού. Πρόκειται για την αναγγελία μιας, εν Αγίω Πνεύματι, προσωπικής συναντήσεως με τον ζώντα Χριστό, την αποδοχή της συγχωρήσεώς του και την προσωπική ανταπόκριση στην κλήση να τον ακολουθήσουμε και να υιοθετήσουμε μία ζωή διακονίας. Ο Θεός απευθύνεται σε κάθε ένα από τα παιδιά Του, όπως και σε ολόκληρη την ανθρωπότητα. Είναι αναφαίρετο δικαίωμα κάθε ανθρώπου να ακούσει το χαρμόσυνο άγγελμα. Στη σημερινή κοινωνία πολλές δυνάμεις ωθούν προς μία παθητική αποδοχή των καταστάσεων. Οι μάζες των φτωχών έχουν στερηθεί το δικαίωμα να αποφασίζουν για τη ζωή τους και τη ζωή της κοινω-

νίας μέσα στην οποία ζουν. Και ενώ η ανωνυμία και η εξώθηση στο περιθώριο φαίνεται να μειώνουν στο ελάχιστο τις δυνατότητες λήψεως προσωπικών αποφάσεων, ο Θεός Πατήρ γνωρίζει το κάθε παιδί Του και καλεί κάθε ένα ξεχωριστά να εκφράσει την πίστη και αφοσίωση του προς Αυτόν και τη Βασιλεία Του μέσα στην κοινωνία του λαού του Θεού.

Ενώ η θεμελιώδης εμπειρία της μεταστροφής είναι η ίδια για όλους, η συνειδητοποίηση της συναντήσεως με τον Θεό, που αποκαλύπτεται εν Χριστώ, η εξαιρετική ευκαιρία μιας τέτοιας εμπειρίας και η συγκεκριμένη μορφή την οποία παίρνει, αλλάζουν ανάλογα με τις προσωπικές συνθήκες του καθενός. Η μεταστροφή είναι συνδεδεμένη με συγκεκριμένες αλλαγές: είναι μία κλήση να αποποιηθούμε τη συγκεκριμένη κυριαρχία της αμαρτίας στη ζωή μας και με οδηγό το φως της αγάπης του Θεού να αναλάβουμε συγκεκριμένες ευθύνες προς τον πλησίον μας. Ο Ιωάννης ο Πρόδρομος υπαγόρευε λεπτομερώς στους στρατιώτες αυτό που έπρεπε να πράξουν. Και ο Χριστός χωρίς κανένα δισταγμό είπε στο νεαρό πλούσιο ότι τα πλούτη του τον εμποδίζουν να γίνει μαθητής Του.

Η μεταστροφή πραγματοποιείται στο επίκεντρο της ιστορικής πραγματικότητας και συμπεριλαμβάνει το σύνολο της ζωής μας, γιατί η αγάπη του Θεού απευθύνεται στο σύνολο αυτής της ζωής. Η κλήση του Χριστού είναι μία πρόσκληση να τον ακολουθήσουμε με χαρά, να συμμετάσχουμε ενεργά στη ζωή διακονίας του σώματός Του, να συμεριστούμε μαζί του τον αγώνα κατά της αμαρτίας, της φτώχειας και του θανάτου.

Η σπουδαιότητα της αποφάσεως αυτής φαίνεται ανάγλυφα στο γεγονός, ότι ο ίδιος ο Θεός διά του Αγίου Πνεύματος μας βοηθάει να δεχθούμε την κοινωνία που μας προσφέρει. Η Καινή Διαθήκη χαρακτηρίζει την εμπειρία αυτή σαν μία «γέννηση άνωθεν» (Ιω. 3,3). Χαρακτηρίζεται επίσης ως μεταστροφή, μία τέλεια δηλαδή αλλαγή της συμπεριφοράς και του τρόπου ζωής

μας. Η μετάνοια, δυναμική και αδιάκοπη, είναι αποστροφή από ένα πράγμα και στροφή προς ένα άλλο. Προϋποθέτει οπωσδήποτε την καταλλαγή, μία νέα σχέση με τον Θεό και με τον πλησίον. Απαιτεί την άρνηση της κεκτημένης ασφάλειας (Ματθ. 16,24) και τη θαρραλέα αντιμετώπιση της ζωής με γνώμονα την πίστη.² Η μετάνοια είναι «αποστροφή μιας ζωής που τη σφραγίζει η αμαρτία, ο χωρισμός από τον Θεό, η υποταγή στο κακό και η αμέλεια όλου του δυναμισμού τού κατ' εικόνα· είναι στροφή προς μία νέα ζωή, που τη χαρακτηρίζει η άφεση των αμαρτιών, η υπακοή στις εντολές του Θεού, η ανανεωμένη κοινωνία με τον Τριαδικό Θεό, η αύξηση της αναστηλωμένης από τον Θεό εικόνας και... η πραγμάτωση της αγάπης του Χριστού».³

Η κλήση για μεταστροφή, ως κλήση για μετάνοια και υπακοή, πρέπει επίσης να απευθύνεται στους λαούς, στις διάφορες ομάδες, στις οικογένειες. Δίνουμε μαρτυρία του Ιησού και της Βασιλείας Του όταν κηρύττουμε ότι πρέπει να περάσουμε από τον πόλεμο στην ειρήνη, από την αδικία στη δικαιοσύνη, από τις φυλετικές διακρίσεις στην αλληλεγγύη, από το μίσος στην αγάπη. Οι προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης δεν έπαυσαν να απευθύνονται στη συλλογική συνείδηση του λαού τού Ισραήλ, καλώντας το λαό και τους ηγέτες του σε μετάνοια και ανανέωση της διαθήκης.

Πολλοί είναι εκείνοι οι οποίοι, αν και προσκαλούνται από τον Χριστό, απωθούνται από αυτά που βλέπουν στη ζωή των Εκκλησιών και των χριστιανών. Μεταξύ των εκατομμυρίων ανθρώπων, που δεν ομολογούν σήμερα τον Χριστό μέσα στον κόσμο, πόσοι είναι άραγε εκείνοι που αρνήθηκαν να το πράξουν στη θέα της ζωής των χριστιανών; Η κλήση για μεταστροφή, επομένως, πρέπει να αρχίσει με τη μετάνοια αυτών που καλούν και προσκαλούν. Το βάπτισμα καθ' εαυτό είναι μία μοναδική πράξη, η διαθήκη με την οποία οι χριστιανοί δεν ανήκουν πλέον στον εαυτό τους, αλλά εξαγοράσθηκαν μια για πάντα με το

αίμα του Χριστού και ανήκουν πλέον στον Θεό. Πρέπει όμως το γεγονός του βαπτίσματος να είναι συνεχές βίωμα: με το θάνατο μαζί με τον Χριστό στην αμαρτία, στον εαυτό μας και στον κόσμο, με την ανάσταση μαζί Του, με τη διακονία και την προσευχή για την κοινότητα που μας περιβάλλει γινόμαστε μέλη του Σώματος Του.

Η εμπειρία της μεταστροφής δίνει πάντοτε ένα νόημα στη ζωή, τη δύναμη αντιστάσεως στην καταπίεση και τη βεβαιότητα ότι ο θάνατος καθ' εαυτόν δεν έχει εξουσία πάνω στη ζωή. Και τούτο, γιατί ο Θεός προσέλαβε ήδη εν Χριστώ τη ζωή μας, η οποία *«κέρνυται σύν τῷ Χριστῷ ἐν Θεῷ»* (Κολ. 3,3).

2. Το ευαγγέλιο για όλους τους τομείς της υπάρξεως

Σε κανένα σημείο της Αγίας Γραφής η θρησκευτική ζωή δεν περιορίζεται στο ναό, ούτε είναι απομονωμένη από την καθημερινή ζωή (Ωσ. 6,46· Ησ. 58,6-7). Η περί Βασιλείας του Θεού διδασκαλία του Ιησού υπογραμμίζει αδιάκοπα την κυριότητα του Θεού της αγάπης μέσα στην ιστορία της ανθρωπότητας. Δεν μπορούμε να περιορίσουμε το κήρυγμά μας σε έναν αποκλειστικά ιδιωτικό τομέα της ζωής. Οφείλουμε να κηρύττουμε τη δεσποτεία του Χριστού πάνω σε όλες τις εκφάνσεις της υπάρξεως. Τη στιγμή της αναθέσεως της μεγάλης αποστολής, ο Ιησούς είπε στους μαθητές του: *«ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτούς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, διδάσκοντες αὐτούς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»* (Ματθ. 28,18-20). Το ευαγγέλιο της Βασιλείας είναι μία πρόκληση στις κοινωνικές δομές (Εφ, 3,9-10· 6,12), όσο και μία κλήση σε μετάνοια. «Για να μπορέσει η σωτηρία, που με τη θεία συγχώρηση μάς απελευθερώνει από την αμαρ-

τία, να είναι αυθεντική και πέρα για πέρα προσωπική, πρέπει να εκφράζεται μέσα στην ανακαίνιση των σχέσεων και των δομών αυτών. Και η ανακαίνιση αυτή δεν είναι μία απλή συνέπεια· είναι ουσιαστικό στοιχείο της πλήρους μετανοίας όλων των ανθρώπων».⁴

«Το χαρμόσυνο άγγελμα απευθύνεται προς όλη την κτίση, η οποία στενάζει και πάσχει αναμένοντας την υιοθεσία και λύτρωσή της... Η μεταμορφωτική δύναμη της Αγίας Τριάδος πρέπει να φθάσει μέχρι τις εσχαιές της εθνικής μας ζωής... Το μήνυμα του ευαγγελίου απευθύνεται επίσης και στις δομές του κόσμου τούτου, τα οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά του καθιδρύματα... Πρέπει να ξαναμάθουμε αυτό που δίδασκαν οι Πατέρες της Εκκλησίας: η Εκκλησία είναι το στόμα και η φωνή των φτωχών και καταπιεσμένων από τις εξουσίες του κόσμου. Πρέπει να ξαναμάθουμε, για μία ακόμη φορά, πώς να μιλούμε *εις τα ὦτα του βασιλέως*· εξ ονόματος του λαού... Η αποστολή του Χριστού στον κόσμο δεν είχε κανένα άλλο σκοπό από το να οδηγήσει τον κόσμο προς την εν Θεῷ ζωή».⁵

Για να εκπληρώσει την αποστολή της, η Εκκλησία καλείται να αναγγείλει το χαρμόσυνο μήνυμα του Ιησού Χριστού, τη συγχώρηση, την ελπίδα, καινούριους ουρανούς και καινούρια γη· να καταγγείλει τις αρχές και εξουσίες, την αμαρτία και την αδικία· να παραμυθήσει ορφανά και χήρες, θεραπεύοντας και παρηγορώντας αυτούς που έχουν συντετριμμένη καρδιά· να παρηγορήσει, τέλος, τη ζωή εκεί όπου βασιλεύει ο θάνατος. Στην προσπάθειά της να φέρει σε πέρας την αποστολή αυτή, η Εκκλησία θα υποστεί περιορισμούς και φραγμούς, ακόμη και διωγμούς από την καθεστηκυία εξουσία, που διεκδικεί για τον εαυτό της την υπέρτατη αυθεντία πάνω στη ζωή και την τύχη των ανθρώπων.

Σε ορισμένες χώρες ασκούνται πιέσεις για να περιορισθεί η θρησκεία στην προσωπική ζωή του πιστού: λέγεται ότι αρκεί η

θρησκευτική ελευθερία. Η Εκκλησία όμως διεκδικεί το δικαίωμα και το καθήκον να υπάρχει δημόσια –και ορατά–, να εγκύπτει ανεπιφύλακτα σε όλα τα θέματα που αφορούν στις ανθρωπίνες ανάγκες. «Να ομολογήσουμε τον Χριστό σήμερα σημαίνει ότι το Πνεύμα μάς φέρνει αντιμέτωπους με την αμαρτία και την άφεση, την εξουσία και την αδυναμία, την εκμετάλλευση και την ένδεια, την παγκόσμια αναζήτηση ταυτότητας, τη γενική απώλεια μιας χαρισματικής ζωτικότητας και την πνευματική δίψα εκείνων που δεν άκουσαν για τον Χριστό. Αυτό σημαίνει, ότι βρισκόμαστε σε κοινωνία με τους προφήτες, οι οποίοι κήρυξαν το θέλημα του Θεού και την υπόσχεσή Του στην ανθρωπότητα και τον κόσμο, με τους μάρτυρες, οι οποίοι σφράγισαν την ομολογία τους με τη σφραγίδα των παθημάτων και του θανάτου τους, ακόμη και με τους αμφιταλαντευόμενους, οι οποίοι ψιθυρίζουν δειλά την ομολογία τους».⁶

Ιδιαίτερη προσοχή απαιτεί σήμερα ο τομέας της επιστήμης και της τεχνολογίας. Η καθημερινή ζωή της πλειονότητας των παιδιών, των ανδρών και των γυναικών, των πλουσίων και των φτωχών, επηρεάζεται από τον κατακλυσμό των επιστημονικών ανακαλύψεων. Η φαρμακολογική έρευνα επέφερε επανάσταση στη σεξουαλική συμπεριφορά. Όλο και τελειότεροι ηλεκτρονικοί υπολογιστές δίνουν σε μερικά μόνο δευτερόλεπτα λύσεις σε προβλήματα, λύσεις που πριν από λίγα χρόνια απαιτούσαν έρευνες μιας ολόκληρης ζωής. Ταυτόχρονα, όμως, αποτελούν και ένα μέσο που παραβιάζει την ιδιωτική ζωή εκατομμυρίων προσώπων. Η πυρηνική ενέργεια είναι μια απειλή για τη ζωή του πλανήτη μας, υπόσχεται όμως συνάμα νέα αποθέματα ενέργειας. Η βιολογική έρευνα κατέχει την τρομακτική δύναμη να επεμβαίνει στους γενετικούς κώδικες, πράγμα το οποίο θα μπορούσε να έχει ως συνέπεια τη μεταβολή, προς το χειρότερο ή προς το καλύτερο, ολόκληρου του ανθρώπινου γένους.

Γι' αυτό και οι επιστήμονες αναζητούν σήμερα ηθικές αρ-

χές που θα διέπουν την έρευνά τους. Και όμως, πέρα από τα ζητήματα αυτά, που αναφέρονται στις σωστές ή λανθασμένες αποφάσεις ή στους τρόπους συμπεριφοράς, τίθενται και τα θεμελιώδη ερωτήματα: ποια είναι η σημασία της ανθρώπινης ζωής; ποιος είναι ο σκοπός της ιστορίας; ποια είναι η αληθινή πραγματικότητα εντός και πέραν του αντικειμένου, το οποίο βιώνεται και αξιολογείται ποσοτικά; Το ηθικό ερώτημα πηγάζει μέσα από μια νέα θεώρηση του κόσμου, μέσα από την πίστη.

Οι διηγήσεις της Αγίας Γραφής και οι πρώτες χριστιανικές ομολογίες πίστεως μας παρέχουν πολύτιμα στοιχεία για τη μαρτυρία του ευαγγελίου μέσα στον επιστημονικό κόσμο. Οι θεολόγοι όμως είναι σε θέση, με βάση τα στοιχεία αυτά, να βοηθήσουν τους επιστήμονες να προβούν σε υπεύθυνες πράξεις στους τομείς της γενετικής και της πυρηνικής φυσικής; Η προσπάθεια αυτή φαίνεται να είναι πολύ δύσκολη, τουλάχιστον όσο θα υπάρχει το μεγάλο χάσμα μεταξύ των δύο ομάδων. Αυτοί όμως που ασχολούνται με την επιστημονική έρευνα είναι οι καλύτερα εφοδιασμένοι για να εντοπίσουν τη συμβολή της χριστιανικής πίστεως και να την εξηγήσουν με αναφορά στις ειδικές ηθικές θέσεις.

Η χριστιανική μαρτυρία αποβλέπει στον Ιησού Χριστό, στο πρόσωπο του οποίου αποκαλύφτηκε η αληθινή ανθρώπινη υπόσταση, και ο οποίος στο σοφό σχέδιο του Θεού είναι το κέντρο όλης της δημιουργίας, η «ἀνακεφαλαίωση τῶν πάντων» (Εφ. 1,10,22). Η μαρτυρία αυτή έχει ως στόχο να αποκαλύψει τη δόξα και την ταπείνωση της ανθρώπινης προσφοράς πάνω στη γη.

3. Η Εκκλησία και η ενότητά της στην αποστολή του Θεού

Αποδοχή του μηνύματος της Βασιλείας του Θεού σημαίνει ενσωμάτωση στο σώμα του Χριστού, στην Εκκλησία, της οποίας οδηγός και στήριγμα είναι το Άγιο Πνεύμα. Οι Εκκλησίες

πρέπει να αποτελούν υπόδειγμα για τον κόσμο. Καλούνται να πρεσβεύουν και να διακονούν, όπως ακριβώς και ο Χριστός. Με τον τρόπο αυτό, η χριστιανική ιεραποστολή είναι προέκταση της Πεντηκοστής. Εκείνοι που μεταστράφηκαν στο ευαγγέλιο του Χριστού και βαπτίστηκαν, συμμετέχουν στη ζωή του σώματος και στη ζωή μιας ιστορικής παραδόσεως. Δυστυχώς, η ιστορία της Εκκλησίας αποκαλύπτει πολλές προδοσίες της υψηλής αυτής αποστολής. Πολλοί σαγηνεύονται από τη θέα της Βασιλείας και γι' αυτό έχουν μεγάλες δυσκολίες να ανταποκριθούν στη συγκεκριμένη πραγματικότητα της Εκκλησίας. Και όμως, προσκαλούνται να συμμετάσχουν σε μίαν αδιάκοπη ανανέωση των Εκκλησιών. «Το μεγάλο ερώτημα, που τίθεται σήμερα στις Εκκλησίες, δεν είναι τόσο η αδιαφορία του σύγχρονου κόσμου προς το μήνυμα του ευαγγελίου, όσο η ανανέωση της ζωής και της σκέψεως αυτών τούτων των Εκκλησιών: η ανανέωση αυτή είναι πράγματι τέτοια, ώστε οι Εκκλησίες να γίνονται ζωντανοί μάρτυρες του ευαγγελίου στην πληρότητά του. Οι Εκκλησίες που αναγγέλλουν το ευαγγέλιο έχουν και αυτές ανάγκη να ακούσουν το χαρμόσυνο άγγελμα και να αφήσουν το Άγιο Πνεύμα να δώσει, όσο και όπως ευδοκήσει, μία νέα σφραγίδα στη ζωή τους».⁷

Η τέλεση της Θείας Ευχαριστίας είναι η στιγμή κατά την οποία στους κόλπους κάθε κοινότητας ανανεώνεται η ιεραποστολική πεποίθηση. Κατά τον απόστολο Παύλο, η τέλεση της Θείας Ευχαριστίας είναι ταυτόσημη με την αναγγελία του θανάτου του Κυρίου «*ἄχρις οὗ ἔλθῃ*» (Α΄ Κορ. 11,26). «Με αυτόν ακριβώς τον τρόπο ο Θεός τρέφει το λαό του, όταν αυτός τελεί το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας, και τον καθιστά ικανό να ομολογήσει με λόγια και έργα, ότι ο Ιησούς Χριστός είναι Κύριος εις δόξαν Θεού Πατρός».⁸

Η Θεία Ευχαριστία είναι η τροφή ενός ιεραποστολικού λαού. Με βαθιά λύπη αναγνωρίζουμε ότι οι χριστιανοί δεν είναι ε-

νωμένοι γύρω από την τράπεζα του Κυρίου. Η κατάσταση αυτή αντιτίθεται στο θέλημα του Θεού και αποδυναμώνει το σώμα του Χριστού. Από αυτήν εξαρτάται η αξιοπιστία της χριστιανικής μας μαρτυρίας.

Οι χριστιανοί καλούνται να εργασθούν για την ανανέωση των Εκκλησιών. Πολλές ενδείξεις της ενέργειας του Αγίου Πνεύματος, οι οποίες μαρτυρούν την ανανέωση αυτή, είναι σήμερα ορατές. Οι συνάξεις σε οικίες στην Εκκλησία της Κίνας, οι εκκλησιαστικές κοινότητες βάσεως στη Λατινική Αμερική, η λειτουργική ανανέωση, η βιβλική ανανέωση, η αύξηση του αριθμού των μοναχών και η χαρισματική κίνηση είναι σημεία που αποκαλύπτουν τις δυνατότητες ανανεώσεως της Εκκλησίας του Χριστού.

Ταυτόχρονα με την αναγγελία στον κόσμο της εν Χριστώ καταλλαγής, οι Εκκλησίες καλούνται σε ενότητα. Αντιμέτωπες με τις προκλήσεις και απειλές του κόσμου, ενώνουν πολύ συχνά τη φωνή τους για να υπερασπισθούν τις κοινές πεποιθήσεις τους. Η κοινή όμως μαρτυρία των Εκκλησιών πρέπει να είναι φυσική συνέπεια της εν Χριστώ ενότητάς τους, μέσα ακριβώς στα πλαίσια της αποστολής που Εκείνος ανέθεσε. Η οικουμενική εμπειρία συνετέλεσε ώστε να διαπιστωθεί μια βαθιά πνευματική ενότητα. Η από κοινού αναγνώριση της αυθεντίας της Αγίας Γραφής και των ομολογιών πίστεως της αδιαίρετης Εκκλησίας, όπως επίσης και οι ολοένα αυξανόμενες συγκλίνουσες απόψεις σε δογματικά θέματα, θα έπρεπε να επιτρέψουν στις Εκκλησίες όχι μόνο την από κοινού ομολογία των βασικών σημείων της χριστιανικής πίστεως, αλλά και την από κοινού αναγγελία στον κόσμο του Ευαγγελίου του Χριστού. Αλληλέγγυες η μία προς την άλλη, οι Εκκλησίες στηρίζουν αμοιβαία τη μαρτυρία τους μέσα στον κόσμο. Μέσα στο ίδιο πνεύμα αλληλεγγύης μοιράζονται τα πνευματικά και υλικά αγαθά τους, για να μπορέσουν να κηρύξουν μαζί και απροκάλυπτα την κοινή ελπίδα και αποστολή τους.

«Πολύ συχνά, από κοινωνικής και πολιτικής κυρίως απόψεως, είναι δύσκολο να δοθεί μια κοινή μαρτυρία, γιατί οι δυνάμεις του κόσμου τούτου ενισχύουν τις διαιρέσεις. Σε παρόμοιες περιπτώσεις, η κοινή μαρτυρία είναι πολύτιμη και δίδεται κατά μίμηση του Χριστού. Μία μαρτυρία, που έχει το θάρρος να είναι κοινή, αποτελεί ακαταμάχητη ένδειξη της ενότητας, η οποία πηγάζει απ' ευθείας και κατά τρόπο ορατό από τον ίδιο τον Χριστό, και αποτελεί πρόγευση της Βασιλείας του Θεού».⁹

Η αναγκαιότητα μιας κοινής μαρτυρίας αναβλύζει από τα μύχια της πίστεώς μας. «Και καταλαβαίνουμε ότι η κοινή μαρτυρία είναι πράγματι επείγουσα, όταν συναισθανόμαστε τη χαλεπότητα των καιρών, στην οποία ζει ο άνθρωπος, και τη δύσκολη προσπάθεια που περιμένει σήμερα τις Εκκλησίες».¹⁰

Η χριστιανική ιεραποστολή ενθαρρύνει τον πολλαπλασιασμό των τοπικών Εκκλησιών σε κάθε ανθρώπινη κοινωνία. Από τη σπορά του λόγου του Ευαγγελίου θα αναφύει ένας λαός ενωμένος γύρω από το Λόγο και τα Μυστήρια, ένας λαός που καλείται να δώσει τη μαρτυρία της πρόνοιας του Θεού σύμφωνα με την αποκάλυψή του.

Σε όλες σχεδόν τις χώρες οικοδομούνται Εκκλησίες χάρη στη διά μέσου των αιώνων ομολογία των μαθητών του Χριστού. Πρέπει να συνεχισθεί η σπορά του καλού σπόρου μέχρις ότου σε κάθε ανθρώπινη κοινωνία δημιουργηθεί ένα κύτταρο της Βασιλείας, μία Εκκλησία που ομολογεί τον Χριστό και στο όνομα Εκείνου διακονεί το λαό. Η οικοδομή της Εκκλησίας σε κάθε τόπο αποτελεί ουσιώδες στοιχείο του Ευαγγελίου.

Η κάθε τοπική κοινότητα είναι ζωτικός φορέας της ιεραποστολικής ευθύνης της Εκκλησίας.

Για να ριζώσει η Εκκλησία σε διαφορετικά πολιτιστικά πλαίσια, απαιτείται μια θετική αντιμετώπιση της προσλήψεως του πολιτιστικού πλούτου, της σποράς του ευαγγελίου μέσα στην εύφορη γη κάθε πολιτισμού. Κατά τη διάρκεια μακραιώ-

νων και στενών σχέσεων με τους διάφορους πολιτισμούς και με τους οραματισμούς διαφόρων λαών, οι αρχαίες Εκκλησίες απέδειξαν τη δύναμη της μαρτυρίας, που πηγάζει από το ρίζωμα των Εκκλησιών στην εθνική γη. Η πρόσληψη του πολιτιστικού πλούτου εμπνέεται από το μυστήριο της θείας ενανθρωπήσεως.

Ο Λόγος έγινε σάρκα. Στη συνάφεια αυτή, η λέξη «σάρκα» σημαίνει την απόλυτα συγκεκριμένη πραγματικότητα, την κτιστή ανθρώπινη φύση του Ιησού. Γι' αυτό και η πρόσληψη του πολιτιστικού πλούτου είναι ένας άλλος τρόπος καθορισμού της χριστιανικής αποστολής. Ενώ το κήρυγμα αποβλέπει σε μία μαρτυρία μέσα στην προοπτική της αναγγελίας του Λόγου, η πρόσληψη αυτή θεωρεί την ίδια μαρτυρία μέσα στην προοπτική της σάρκας, της συγκεκριμένης ενσαρκώσεως, που ο ίδιος ο Λόγος ενεργεί σε κάθε άνθρωπο, σε κάθε κοινότητα, σε κάθε θεσμό και σε κάθε επί μέρους πολιτισμό.¹¹

Η πρόσληψη δεν πρέπει να νοηθεί σαν καθαρά νοητική αναζήτηση. Πραγματοποιείται κάθε φορά που οι χριστιανοί εκφράζουν την πίστη τους με σύμβολα και εικόνες της πολιτιστικής τους κληρονομιάς. Ο καλύτερος τρόπος για να ενισχυθεί η πρόσληψη αυτή είναι η συμμετοχή στον αγώνα που δίνουν οι απόκληροι για την απελευθέρωσή τους. Οι κοινές πολιτιστικές αξίες κατανοούνται αποκλειστικά και μόνον στα θρανία της αλληλεγγύης.

Η πολιτιστική ετερότητα, που συνεχώς αυξάνει, μπορεί να δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα, όταν στην προσπάθειά μας να εκφράσουμε την καθολικότητα της Εκκλησίας χάνουμε την έννοια της ενότητάς της. Η ενότητα όμως την οποία αναζητούμε δεν έχει καμιά απολύτως σχέση με την ομοιομορφία· είναι η πληθυντική έκφραση της κοινής πίστεως και αποστολής.

«Ανακαλύψαμε ότι η ομολογία του Χριστού με βάση τα πολιτιστικά μας δεδομένα δεν είναι μόνον εμπειρία αντίδοσης και αμοιβαίου εμπλουτισμού, αλλά και ευκαιρία αμοιβαίας βελτίωσης. Εάν δεν υπάρχει ένα τέτοιο μοίρασμα, οι ατομικές μας κα-

ταφάσεις, που περιορίζονται σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο, θα καταλήξουν μοιραία σε χρεωκοπία και μαρασμό. Όλοι έχουμε την ανάγκη των άλλων για να ξαναβρούμε τις χαμένες διαστάσεις της μαρτυρίας του Χριστού και να ανακαλύψουμε νέες, που απλώς τις αγνοούμε. Με την ανταλλαγή και αντίδοση αυτή μεταμορφωνόμαστε και μαζί μ' εμάς μεταμορφώνονται και οι πολιτισμοί μας».¹²

Σε κάθε ιεραποστολική μας προσπάθεια θα έχουμε μπροστά στα μάτια μας την εικόνα των λαών που έρχονται από την Δύση και την Ανατολή, το Βορρά και το Νότο, για να συμμετάσχουν στο δείπνο της Βασιλείας.

4. Ιεραποστολή κατά μίμηση του Χριστού

«Καθώς απέσταλκέ με ὁ πατήρ, καὶ γὼ πέμπω ὑμᾶς» (Ιω. 20,21). Ο Χριστός κήρυξε το Ευαγγέλιο αφού γνώρισε την έσχατη κένωση, παίρνοντας μορφή δούλου, ο οποίος έζησε μεταξύ του λαού, μοιράστηκε τις ελπίδες και τα παθήματά του και έδωσε τη ζωή του πάνω στο σταυρό για όλη την ανθρωπότητα. Αυτή είναι η οδός, την οποία και εμείς οι μαθητές του καλούμαστε να ακολουθήσουμε: «οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδέ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν» (Ιω. 13,16).

Κατά την επιτέλεση του ιεραποστολικού μας λειτουργήματος, η υπακοή μας οφείλει να αντικατοπτρίζει τη διδασκαλία και το έργο του Ιησού. Σε όλους ανεξαιρέτως χάρισε την αγάπη και το χρόνο του. Παίνεψε τη χήρα, που έδωσε την τελευταία της δραχμή στο ναό. Υποδέχθηκε το Νικόδημο, που ερχόταν τη νύκτα. Κάλεσε το Ματθαίο στο χορό των αποστόλων. Πήγε στο σπίτι του Ζακχαίου. Αφιέρωσε τον ίδιο τον εαυτό του όλως ιδιαιτέρως στους φτωχούς, για να τους παραμυθήσει, να τους ενισχύσει, να συζητήσει μαζί τους. Προσευχόταν ώρες ολόκληρες και έζησε σε τέλεια εξάρτηση από τον Θεό, υπακούοντας στο θέλημά Του.

Κάθε έννοια ιμπεριαλιστικής σταυροφορίας τού ήταν τελείως ξένη. Οι Εκκλησίες είναι απόλυτα ελεύθερες να διαλέξουν τις μεθόδους που κατά την κρίση τους είναι οι καλύτερες για να κηρύξουν το Ευαγγέλιο, λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαιτερότητα των προσώπων και των συνθηκών. Οι επιλογές όμως αυτές ποτέ δεν είναι ουδέτερες.

Κάθε μεθοδολογία μπορεί να στηρίξει, αλλά και να προδώσει το Ευαγγέλιο που κηρύττουμε. Γι' αυτό και κάθε φορά που κηρύττουμε το Ευαγγέλιο, η *εξουσία* πρέπει να υποτάσσεται στην *αγάπη*.

Οι κοινωνίες μέσα στις οποίες ζούμε, με την επίδραση κυρίως των νέων τεχνικών μεθόδων επικοινωνίας, υπόκεινται σήμερα σε σημαντικές και ταχύτατες αλλαγές. Βαδίζουμε προς την εποχή των κοινωνιών της πληροφορικής, κοινωνίες τις οποίες χαρακτηρίζει όλο και περισσότερο η καταδυναστευτική παρουσία των μέσων μαζικής ενημέρωσης, τόσο στις διαπροσωπικές όσο και στις διακοινωνικές σχέσεις. Θα πρέπει, λοιπόν, οι χριστιανοί να επαναθεωρήσουν με κριτικό πνεύμα τις ευθύνες τους στον τομέα της ενημέρωσης και να καθορίσουν τις αξίες της χριστιανικής επικοινωνίας. Όταν μία Εκκλησία αποφασίζει να χρησιμοποιήσει νέα μέσα μαζικής ενημέρωσης, πρέπει στην προσπάθειά της ως οργανισμού επικοινωνίας να είναι σίγουρη ότι τα μέσα αυτά δεν θα αποβούν μέσα δουλείας, αλλά θα υπηρετήσουν την αναγγελία της Βασιλείας του Θεού και όλες τις αξίες της. Ένας τέτοιος ρόλος των μέσων μαζικής ενημέρωσης, εφ' όσον μάλιστα δεν θα ξεπερνούν τα όριά τους, θα επέτρεπε σε αυτά να συμβάλουν στην απελευθέρωση των κοινωνιών από την επικοινωνιακή καταδυναστευση, και να δώσουν στα χέρια των κοινοτήτων τα απαραίτητα εφόδια για το κήρυγμα του Ευαγγελίου του Χριστού.

Ο ευαγγελισμός βιώνεται στις σχέσεις των προσώπων μεταξύ τους, όπου με την ενέργεια του Αγίου Πνεύματος πηγάζει η

πίστη. Το Ευαγγέλιο μπορεί να γίνει κατανοητό και να μεταδοθεί εκεί όπου μοιράζονται χαρές και λύπες, εκεί όπου υπάρχει ταύτιση με τους άλλους.

Το «Όνομα του Χριστού» πολύ συχνά ομολογείται κατά πρώτο και κύριο λόγο από ανθρώπους άγνωστους, όχι πολυδιαφημισμένους, συνηγμένους σε μικρές πιστές και στρατευμένες κοινότητες, από ανθρώπους των οποίων ο τρόπος ζωής γεννά στον κόσμο το ερώτημα: «Ποιο είναι το νόημα της ζωής σας; Ποια είναι η δύναμη της αδυναμίας σας;» Οι εμπειρίες αποκαλύπτουν ότι ο Χριστός ομολογείται μέσα στη σιωπή μιας φυλακής ή στο πλαίσιο μιας Εκκλησίας με περιορισμένες δυνατότητες. Εκκλησίας όμως προσηλωμένης στη διακονία, την εγρήγορση και την προσευχή.

Η χριστιανική ιεραποστολή έχει ανάγκη μίαν Εκκλησία που αφιερώνει τον εαυτό της στη διακονία, που φέρει «στίγματα» του σταυρωμένου και αναστημένου Χριστού. Με τον τρόπο αυτόν η Εκκλησία θα αποδείξει ότι βιώνει την αγάπη του Θεού που αποκαλύφθηκε εν Χριστώ, ο οποίος δεν δίστασε να ζήσει στο περιθώριο. Ο Χριστός, που έπαθε και πέθανε «έξω τῆς πόλης» (Εβρ. 13,12), είναι ο μέγας αρχιερέας, ο οποίος δίνει την ίδια τη ζωή του για τη σωτηρία του κόσμου. Πράγματι, έξω ακριβώς της πόλης μπορούμε να κηρύξουμε και εμείς το μήνυμα της αγάπης, εκεί όπου η Εκκλησία ανανεώνει την αποστολή της, την κλήση της να είναι το σώμα του Χριστού μέσα σε μια χαρμόσυνη κοινωνία με τον αναστημένο Κύριο (Α΄ Ιω. 3,16).

5. Ο εναγγελισμός των φτωχών

Η συνειδητοποίηση του χάσματος μεταξύ πλουσίων και φτωχών, που όλο και περισσότερο μεγαλώνει τόσο σε επίπεδο εθνικό όσο και σε ατομικό, παίρνει νέες διαστάσεις. Ο αριθμός των ανθρώπινων υπάρξεων, των οποίων το βιοτικό επίπεδο δεν

έχει φθάσει στο ελάχιστο ανεκτό όριο για μια κανονική ζωή, αυξάνεται συνεχώς: αυτή είναι η ωμή πραγματικότητα. Όλο και περισσότερα πρόσωπα ωθούνται στο περιθώριο, πολίτες δευτέρας κατηγορίας, που δεν έχουν ούτε το δικαίωμα να αποφασίζουν μόνοι τους για την τύχη τους, ούτε τη δυνατότητα να καταλάβουν τι συμβαίνει γύρω τους. Ο φυλετισμός, η αδυναμία, η μοναξιά, η ρήξη των οικογενειακών και κοινωνικών δεσμών είναι τα νέα χαρακτηριστικά μιας ζωής στο περιθώριο, μιας ζωής που δεν μπορεί να καταχωριστεί παρά μόνο στο κεφάλαιο της φτώχειας.

Ας σημειωθεί επίσης η τραγική συγκυρία, ότι οι περισσότεροι φτωχοί του κόσμου δεν έχουν ακούσει το χαρμόσυνο μήνυμα του Ευαγγελίου του Χριστού. Ίσως και ο τρόπος με τον οποίο έφθασε σ' αυτούς να μην τους βοήθησε να το αναγνωρίσουν ως πραγματικά χαρμόσυνο άγγελμα. Η αδικία, λοιπόν, είναι διπλή: ενώ οι άνθρωποι αυτοί είναι θύματα ενός άδικου οικονομικού κατεστημένου και μιας άδικης κατανομής της εξουσίας, έχουν πλήρη άγνοια της ειδικής μέριμνας του Θεού προς αυτούς. Η αναγγελία του Ευαγγελίου στους φτωχούς δεν είναι, κατά συνέπεια, τίποτε άλλο παρά η απαρχή αποδόσεως μιας δικαιοσύνης που τους ανήκει. Η Εκκλησία του Χριστού καλείται να κηρύξει το χαρμόσυνο άγγελμα στους φτωχούς κατά το παράδειγμα του Κυρίου της, ο οποίος ενσαρκώθηκε στο πρόσωπο ενός φτωχού, έζησε μεταξύ των φτωχών σαν ένας δικός τους και υποσχέθηκε στους φτωχούς τη Βασιλεία του Θεού. Ο Ιησούς ενατένιζε τα πλήθη με συμπόνια. Αναγνώρισε ότι οι φτωχοί είναι θύματα της αμαρτίας, της αμαρτίας τόσο των προσώπων όσο και των δομών.

Και από αυτή ακριβώς τη βαθιά πεποίθηση πήγασε η αλληλεγγύη Του προς τους φτωχούς και η κλήση που τους απηύθυνε (Ματθ. 11,28). Τους κάλεσε προσωπικά, τους προσκάλεσε να έλθουν σ' Αυτόν, να δεχθούν την άφεση των αμαρτιών και να

αναλάβουν συγκεκριμένες ευθύνες. Τους κάλεσε να τον ακολουθήσουν, γιατί η αγάπη του προς αυτούς ήταν συνάμα και σεβασμός προς τα πλάσματα του Θεού, ελεύθερα να απαντήσουν στην πρόσκληση. Τους κάλεσε να αναλάβουν ευθύνες μπροστά στον Θεό, τον πλησίον και την ίδια τους τη ζωή. Η αναγγελία του Ευαγγελίου στους φτωχούς είναι σημείο της μεσσιανικής βασιλείας και ουσιώδες κριτήριο, που επιτρέπει να αξιολογήσουμε την αυθεντικότητα της ιεραποστολικής μας στράτευσης σήμερα.

Η συνειδητοποίηση του γεγονότος αυτού μάς υποχρεώνει να ξανασκεφτούμε τις προτεραιότητες και τον τρόπο ζωής μας, τόσο στο επίπεδο της τοπικής Εκκλησίας όσο και στην άσκηση της ιεραποστολής σε παγκόσμια κλίμακα. Είναι αναμφισβήτητο ότι οι Εκκλησίες και οι χριστιανοί ζουν σε ποικιλόμορφα περιβάλλοντα: μερικοί ζουν σε ένα πολύ πλούσιο περιβάλλον, όπου η φτώχεια, όπως τη ζουν καθημερινά εκατομμύρια ανθρώπων, είναι σχεδόν άγνωστη· άλλοι σε κοινωνίες ισότητας, όπου οι βασικές ανάγκες της ζωής εξασφαλίζονται σε όλους ή σχεδόν σε όλους· άλλοι, τέλος, ζουν μία παντελή φτώχεια. Τη στιγμή, όμως, που έχουμε μπροστά στα μάτια μας την εικόνα της παγκοσμιοποίησης του προβλήματος της φτώχειας και της εκμετάλλευσης μέσα στο σύγχρονο κόσμο, τη στιγμή που ανακαλύπτουμε την αμοιβαία εξάρτηση των χωρών, τη στιγμή που συνειδητοποιούμε το μέγεθος της διεθνούς ιεραποστολικής ευθύνης της Εκκλησίας, τη στιγμή ακριβώς αυτή, η πρόσκληση, και μάλιστα η υποχρέωση, κάθε Εκκλησίας και κάθε χριστιανού να σκεφθούν με ποιο τρόπο θα μπορούσαν να μοιραστούν σήμερα με τους φτωχούς το χαρμόσυνο άγγελμα, γίνεται ξεκάθαρη.

Μία αντικειμενική θεώρηση της ζωής κάθε κοινωνίας, έστω και αν αυτή κατατάσσεται στις θεωρητικά πλούσιες και πιο δίκαιες κοινωνίες, αποκαλύπτει την πραγματικότητα της φτώχειας που ζουν σήμερα αυτοί οι οποίοι βρίσκονται στο περιθώριο, οι

εγκαταλελειμμένοι από τη σύγχρονη κοινωνία, οι φυλακισμένοι για τις πεποιθήσεις τους, οι διαφωνούντες. Όλοι αυτοί περιμένουν ένα ποτήρι κρύο νερό ή μίαν επίσκεψη στο όνομα του Χριστού. Χάρη στους φτωχούς του κόσμου, οι Εκκλησίες μαθαίνουν πως μπορούν να ξεπεράσουν την παλαιά αντίθεση μεταξύ ευαγγελισμού και κοινωνικής δράσεως. «Πνευματική» και «υλική» διάσταση του ευαγγελίου ήταν για τον Ιησού αδιαχώριστες.

Δεν υπάρχει ευαγγελισμός χωρίς αλληλεγγύη· και δεν υπάρχει χριστιανική αλληλεγγύη που να μη συνεπάγεται τη μετάδοση της γνώσεως την οποία έχουμε για τη Βασιλεία, τη Βασιλεία που ο Θεός υποσχέθηκε στους φτωχούς του κόσμου. Το κριτήριο αξιοπιστίας είναι και πάλι διπλό: ένα κήρυγμα που απευθύνεται στους φτωχούς και δεν ομιλεί για την υπόσχεση δικαιοσύνης στη Βασιλεία του Θεού, δεν είναι τίποτε άλλο παρά μία παραποίηση του Ευαγγελίου· από την άλλη πλευρά, η συμμετοχή των χριστιανών στον αγώνα για τη δικαιοσύνη που δεν έχει την αναφορά της στην υπόσχεση της Βασιλείας, διακωμωδεί τη δικαιοσύνη, όπως την αντιλαμβάνεται η χριστιανική πίστη.

Οι χριστιανοί τείνουν όλο και περισσότερο να αναγνωρίσουν από κοινού ότι ο Θεός είναι με το μέρος των φτωχών.¹³ Αυτό είναι ένα έγκυρο κριτήριο, που μπορούμε να εφαρμόσουμε στη ζωή μας, στη ζωή των τοπικών κοινοτήτων, στη ζωή του ιεραποστολικού λαού του Θεού μέσα στον κόσμο.

Το κεντρικό αυτό σημείο, σύμφωνα με το οποίο ο Θεός στέκεται στο πλευρό των φτωχών, δημιουργεί αναμφίβολα το πρόβλημα του ευαγγελισμού εκείνων, οι οποίοι αντικειμενικά δεν είναι φτωχοί ή δεν θεωρούν τους εαυτούς τους φτωχούς. Είναι σαφές ότι ο Θεός «πάντας ανθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν» (Α΄ Τιμ. 2,4). Ταυτόχρονα όμως γνωρίζουμε ότι ο Θεός, αν και θέλει τη σωτηρία όλων των ανθρώπων, ενήργησε μέσα στην ιστορία διά μέσου του λαού του Ισραήλ και με την ενσάρκωση του Υιού του, του Ιησού Χριστού. Το σχέδιο του είναι

παγκόσμιο, η ενέργειά του όμως είναι πάντοτε ειδική. Μαθαίνουμε, λοιπόν, και πάλι σήμερα ότι ο Θεός ενεργεί διά μέσου των καταδυναστευομένων, των καταπιεσμένων, των φτωχών του κόσμου. «*Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἄράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι*» (Ματθ. 16,24).

Η πρόσκληση που απευθύνεται σε όλους μας είναι σαφής: να ακολουθήσουμε τον Ιησού με μία ταύτιση με τους αδυνάτους, με αυτούς που βρίσκονται στο περιθώριο, με τους φτωχούς του κόσμου, γιατί στο πρόσωπο αυτών συναντούμε τον Κύριο. Το Ευαγγέλιο και η ιστορία μάς διδάσκουν ότι ο πλούτος συνεπάγεται τον κίνδυνο της απώλειας της Βασιλείας. Ξέρουμε εξάλλου ότι υπάρχει στενός δεσμός μεταξύ της ευημερίας των μεν και της στερήσεως των άλλων. Γι' αυτό και οι χριστιανοί βρίσκονται μπροστά στην πρόκληση να ακολουθήσουν τον Χριστό, αφιερώνοντας όλη τους την ύπαρξη και όλα τους τα αγαθά στη διακονία της Βασιλείας, παίρνοντας μέρος στον αγώνα κατά της αδικίας και των στερήσεων. Το να σταθεί κανείς στο πλευρό των φτωχών, χωρίς να κάνει διακρίσεις μεταξύ των ανθρώπων, αποτελεί μία κατευθυντήρια γραμμή, η οποία επιτρέπει τον καθορισμό των προτεραιοτήτων και της συμπεριφοράς όλων των χριστιανών σε κάθε χώρα, παραπέμπει στις αξίες που πρέπει να διέπουν τη ζωή μας και υπαγορεύει τους αγώνες στους οποίους πρέπει να καταναλίσκουμε τις δυνάμεις μας.

Η Εκκλησία έχει μακράιωνη πείρα εκούσιας φτώχειας, της φτώχειας των ανθρώπων εκείνων που, για να ανταποκριθούν στη χριστιανική τους κλήση, απαρνούνται όλα τα αγαθά τους και συμμερίζονται τη μοίρα των φτωχών, γενόμενοι και αυτοί φτωχοί και ζώντας μαζί με τους φτωχούς. Η εκούσια φτώχεια αναγνωρίστηκε πάντοτε ως πηγή πνευματικής εμπειρίας και κατανόησης αυτής καθ' αυτής της ουσίας του Ευαγγελίου.

Αισθανόμαστε σήμερα μιαν ευχάριστη έκπληξη διαπιστώνοντας ότι Εκκλησίες οικοδομούνται και αυξάνονται μεταξύ

των φτωχών και ότι, από τις εκκλησιαστικές αυτές κοινότητες ακριβώς, γεννιούνται νέες προοπτικές για το Ευαγγέλιο. Οι φτωχοί ανακαλύπτουν σήμερα πτυχές του Ευαγγελίου, τις οποίες οι Εκκλησίες λησμόνησαν για πολύ καιρό. Διαβάζουν την άλλη όψη της πραγματικότητας, της πραγματικότητας εκείνων που δεν εντρύφησαν σε εγχειρίδια ιστορίας γραμμένα από κατακτητές, αλλά είναι εγγεγραμμένοι στο βιβλίο ζωής και είναι πεπεισμένοι για τη στοργή που τρέφει ο Θεός γι' αυτούς. Η ζωή στο πλευρό των φτωχών και η ανάγνωση της Αγίας Γραφής υπό το φως της καθημερινής εμπειρίας τους μας επιτρέπει να ανακαλύψουμε, τόσο στην Παλαιά όσο και στην Καινή Διαθήκη, ότι ο Θεός στηρίζει αυτούς που βρίσκονται στο περιθώριο, τους καταδυναστευομένους και τους ενδεείς. Συνειδητοποιούμε ότι η ευλογία του Θεού συνοδεύει τους φτωχούς, εκείνους στους οποίους ο Χριστός υποσχέθηκε τη Βασιλεία του, όταν αναζητούν τη δικαιοσύνη και ελπίζουν στην απελευθέρωσή τους. Είναι, ταυτόχρονα, υποκείμενα και φορείς του χαρμόσунου μηνύματος, έχουν όλοι μαζί το δικαίωμα και την υποχρέωση να κηρύξουν το Ευαγγέλιο, και αυτό όχι μόνο μεταξύ των φτωχών, αλλά σε όλα τα άλλα μέλη της ανθρώπινης οικογένειας.

Οι φτωχές Εκκλησίες διαδίδουν το λυτρωτικό Ευαγγέλιο του Χριστού σε όλες τις γωνιές του κόσμου. Ο πλούτος και η δροσιά της εμπειρίας τους είναι πηγές εμπνεύσεως και ευλογίας για τις Εκκλησίες που έχουν ήδη μακράιωνη ιστορία. Τα κέντρα ιεραποστολικής ακτινοβολίας μεταφέρονται από το Βορρά στο Νότο. Ο Θεός ενεργεί διά μέσου των φτωχών, για να αφυπνίσει την ανθρωπότητα και να υπενθυμίσει σ' αυτήν την πρόσκληση σε μετάνοια, δικαιοσύνη και αγάπη.

6. Η αποστολή στις ἐξι ημεῖρους

Οι Εκκλησίες συνεχίζουν παντού την ιεραποστολική τους

δράση. Ακόμη και σε χώρες όπου εδώ και αιώνες οι Εκκλησίες δίνουν μαρτυρία, διαπιστώνουμε σήμερα ότι η ζωή οργανώνεται χωρίς αναφορά στις χριστιανικές αξίες. Η εκκοσμίκευση, η απουσία δηλαδή κάθε βαθύτερου νοήματος της ζωής, διαδίδεται όλο και περισσότερο. Οι Εκκλησίες έχασαν τη ζωτική επαφή με τον εργατικό κόσμο, τους νέους και πολλούς άλλους. Η κατάσταση αυτή είναι τόσο επείγουσα, που η οικουμενική κίνηση πρέπει να δώσει σ' αυτήν απόλυτη προτεραιότητα. Οι μετακινήσεις των μεταναστών και προσφύγων μετέφεραν το πεδίο ιεραποστολικής δράσεως στην αυλή κάθε ενορίας μας. Αυτό που οι χριστιανοί παρουσιάζουν ως αντικείμενο της ιεραποστολικής ευθύνης της Εκκλησίας σε παγκόσμια κλίμακα, απογυμνώνεται από το περιεχόμενό του, αν οι ίδιοι οι χριστιανοί δεν φέρουν σε πέρας με συνέπεια την αποστολή τους εκεί όπου ζουν.

Τη στιγμή που ο κόσμος φαίνεται να μικραίνει, νέες δυνατότητες ανοίγονται για τους χριστιανούς που ζουν μακριά, δυνατότητες οι οποίες τους βοηθούν να συνειδητοποιήσουν την αναγκαιότητα μιας πιστής ιεραποστολικής δράσεως, που ενσωματώνεται σε ένα δεδομένο περιβάλλον και εμπνέεται από αυτό. Οι εκδηλώσεις αλληλεγγύης μεταξύ των Εκκλησιών, εκδηλώσεις που ξεπερνούν τα σύνορα των κρατών, αποκτούν σήμερα μία νέα σπουδαιότητα, όπως ακριβώς και οι συμβολικές πράξεις που, με απόλυτη υπακοή στο θέλημα του Θεού, επιτελούνται από μερικά μέλη του σώματος του Χριστού και ενισχύουν την ιεραποστολική δραστηριότητα άλλων μελών της Εκκλησίας. Ενώ, παραδείγματος χάριν, τα προγράμματα εξαλείψεως του φυλετισμού δημιουργούν προβλήματα σε ορισμένες Εκκλησίες, αποτελούν για άλλες σημεία αλληλεγγύης, ευκαιρία μαρτυρίας και τη λυδία λίθο της χριστιανικής τους αυθεντικότητας.

Κάθε τοπική κοινότητα πρέπει να συνειδητοποιήσει την καθολικότητά της, πράγμα το οποίο γίνεται εφικτό όταν αυτή συμμετέχει στην αποστολή του Χριστού σε όλα τα σημεία της υ-

φηλίου. Με τη μαρτυρία της μέσα στο δικό της περιβάλλον, με την προσευχή της για όλες τις Εκκλησίες του κόσμου, με την κατανομή των αγαθών και με την ανταλλαγή ανθρώπινου δυναμικού, κάθε τοπική κοινότητα συμμετέχει πλήρως στην αποστολή της Εκκλησίας μέσα στον κόσμο.

Το αίτημα για ένα μορατόριουμ υπήρξε μία πραγματική δοκιμασία της ευαισθησίας ως προς την παγκοσμιότητα της ιεραποστολής: πρόκειται για μία πρόσκαιρη διακοπή της αποστολής και υποδοχής ιεραποστόλων και υλικής βοήθειας από τη μια χώρα στην άλλη, ώστε κάθε Εκκλησία να μπορέσει να βρει και πάλι και να διακηρύξει τη δική της ταυτότητα, να συγκεντρώσει τις προσπάθειές της σε μίαν αποστολή στο χώρο μέσα στον οποίο ζει, να επανεξετάσει με απόλυτη ελευθερία τις παραδοσιακές σχέσεις της με τους άλλους. Η Διακήρυξη της Λωζάννης υπογράμμισε ότι «σε μία χώρα, που ήδη γνώρισε και αποδέχθηκε το Ευαγγέλιο, θα ήταν ίσως αναγκαίο να μειωθεί ο αριθμός των ξένων ιεραποστόλων και να περιοριστεί η οικονομική βοήθεια, για να διευκολυνθεί η ανάπτυξη της ντόπιας Εκκλησίας και να αποκτήσει αυτή περισσότερη εμπιστοσύνη στον εαυτό της... με τον τρόπο αυτό θα συγκεντρωθούν κεφάλαια, τα οποία θα επιτρέψουν τον ευαγγελισμό σε περιοχές όπου δεν έχει ακόμη ακουσθεί το χαρμόσυνο άγγελμα».¹⁴ Το μορατόριουμ αυτό δεν συνεπάγεται κατάργηση ούτε της αποστολικής κλήσεως, ούτε της υποχρεώσεως να καλύπτονται οι ανάγκες της ιεραποστολής. Μας χαρίζει όμως την ελευθερία να ξαναμελετήσουμε τις υποχρεώσεις που ήδη έχουμε αναλάβει και να θέσουμε στον εαυτό μας το ερώτημα, αν μπορούμε να συνεχίσουμε το δρόμο που επί τόσα χρόνια ακολουθήσαμε και αν ο δρόμος αυτός ανταποκρίνεται στις ιεραποστολικές ανάγκες της εποχής μας.

Το μορατόριουμ, λοιπόν, πρέπει να ενταχθεί στα πλαίσια του ενδιαφέροντός μας για μίαν ενιαία παγκόσμια Ιεραποστολή. Η πιστότητα στη διακονία του Χριστού μέσα στις ειδικές

συνθήκες κάθε χώρας εξασφαλίζει την αυθεντικότητα της ευθύνης μας για την ιεραποστολή αυτή καθ' εαυτή. Είναι παρά ταύτα πάντοτε δυνατό, και ίσως μερικές φορές απαραίτητο, να δεχθούμε συγκαταβατικά ένα μορατόριουμ στο όραμα μιας καλύτερης ιεραποστολής.

Η ιστορία των Εκκλησιών ήδη από την αρχή της είναι ιστορία πιστότητας στους χώρους όπου ιδρύθηκαν οι Εκκλησίες, αλλά και ιστορία της διαδόσεως του Ευαγγελίου έξω από τα εθνικά και ηπειρωτικά τους σύνορα: από την Ιερουσαλήμ στην Ιουδαία και τη Σαμάρεια, μετά στη Μικρά Ασία, ύστερα στην Αφρική και την Ευρώπη, και τέλος, σήμερα, μέχρι τα πέρατα της οικουμένης. Οι σημερινοί χριστιανοί είναι κληρονόμοι μιας μακραίωνης ιστορίας εκείνων – αποστόλων, μοναχών, προσκυνητών, ιεραποστόλων, μεταναστών – που άφησαν πίσω τους τις χώρες και τις Εκκλησίες τους, για να υπηρετήσουν τον Χριστό, να διακονήσουν τους αδελφούς τους και να κηρύξουν το Ευαγγέλιο εκεί όπου δεν είχε κηρυχθεί ή δεν είχε καν γίνει γνωστό. Μέσα στα πλαίσια της ευρωπαϊκής αποικιοκρατίας στις περισσότερες ηπείρους, και στη συνέχεια της διαδόσεως της αποικιοκρατικής και νεο-αποικιοκρατικής παρουσίας των δυτικών δυνάμεων, οι Εκκλησίες που είχαν την έδρα τους στις Δυτικές κυρίως χώρες ανέπτυξαν ιεραποστολική δραστηριότητα σε όλες τις περιοχές της υφελίου.

Είναι βέβαιο ότι η εξέλιξη αυτή δημιούργησε, και δημιουργεί ακόμη, πολλές αντιφάσεις, όπως παραδείγματος χάριν το αμάρτημα του προσηλυτισμού χριστιανών που ανήκουν σε άλλες ομολογίες. Οι Εκκλησίες και οι ιεραποστολικοί οργανισμοί μελετούν και αναλύουν την εμπειρία των τελευταίων αιώνων, με σκοπό να βελτιώσουν τις μεθόδους τους με τη συμπάρασταση μάλιστα των νέων Εκκλησιών που είδαν το φως στις χώρες αυτές. Η ιστορία της Εκκλησίας, του ιεραποστολικού λαού του Θεού, πρέπει να συνεχισθεί. Κάθε τοπική κοινότητα

και κάθε χριστιανός πρέπει να συμμετάσχουν στις ευθύνες της αποστολικής Εκκλησίας. Θα έχουμε πάντοτε την ανάγκη εκείνων που έχουν την κλήση και το τάλαντο να ξεπεράσουν σύνορα, να μεταδώσουν το Ευαγγέλιο του Χριστού και να διακονήσουν στο όνομά Του.

Έχοντας συνείδηση του γεγονότος ότι αποτελούμε την Εκκλησία, η οποία στο σύνολό της επιτελεί την αποστολή της, αναγνωρίζουμε ότι μερικοί από εμάς και ορισμένες κοινότητες έχουν μία ειδική κλήση να αφιερώσουν όλο το χρόνο τους στην υπηρεσία της Εκκλησίας και να υπερβούν τα πολιτιστικά και εθνικά σύνορα. Η Εκκλησία δεν θα έπρεπε να ανεχθεί τη μετατροπή του χαρίσματος αυτού μερικών σε ένα πρόσχημα για τους υπολοίπους· θα όφειλε μάλλον να το ερμηνεύσει ως μία συμβολική έκφραση του αποστολικού λειτουργήματος όλης της Εκκλησίας. Όταν εξετάζουμε το θέμα της αποστολής σήμερα, διαπιστώνουμε ότι «η κατανόηση του Χριστού ως κέντρου, που κινείται ασταμάτητα προς την περιφέρεια, οδηγεί προς μία ριζική αλλαγή της όλης πορείας της ιεραποστολής. Δεν αρνούμεθα βέβαια την αξία ή την αναγκαιότητα των σχέσεων μεταξύ των Εκκλησιών του Βορείου και του Νοτίου ημισφαιρίου. Είμαστε εντούτοις πεπεισμένοι ότι κατά την παρούσα δεκαετία η ιεραποστολική δραστηριότητα θα αναπτυχθεί όλο και περισσότερο μέσα στα πλαίσια και των δύο ημισφαιρίων. Πιστεύουμε, ότι οι σχέσεις μεταξύ των Εκκλησιών της Ασίας, της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής, είτε πλούσιες είναι αυτές είτε φτωχές, θα αυξάνονται βαθμιαία. Ελπίζουμε ότι θα αυξάνονται συνεχώς και οι σθεναρές πρωτοβουλίες που θα ξεκινούν από τις φτωχές και καταπιεσμένες Εκκλησίες, οι οποίες ζουν στο περιθώριο. Επίσης, στις ανεπτυγμένες χώρες, μία καινούρια αμοιβαιότητα στις κοινωνικές σχέσεις θα μπορούσε να οδηγήσει σε ένα νέο καταμερισμό μεταξύ των καταναλωτικών κοινωνιών και εκείνων που τις δορυφορούν. Τα αγαθά θα συνεχίσουν ο-

πωσδήποτε να πηγαίνουν από τις πλούσιες Εκκλησίες προς τις φτωχές κοινότητες. Δεν έχουμε καμία απολύτως πρόθεση να ενθαρρύνουμε μία τακτική απομονώσεως. Νομίζουμε, παρά ταύτα, ότι η νέα πραγματικότητα θα μπορούσε να έχει ως ευλογημένη συνέπεια τη διάσπαση των δεσμών κυριαρχίας και εξαρτήσεως, δεσμών που συνεχίζουν να χαρακτηρίζουν, σε σκανδαλιστικό βαθμό, τις σχέσεις μεταξύ πολλών Εκκλησιών του Βορείου και του Νοτίου ημισφαιρίου».¹⁵

7. *Μαρτυρία στους οπαδούς άλλων θρησκειών και σύγχρονων ιδεολογιών*

Οι χριστιανοί έχουν έναντι κάθε ανθρώπου και όλων των λαών το καθήκον να μεταδώσουν το μήνυμα της εν Χριστώ σωτηρίας. Δίνουν μαρτυρία της πίστεώς τους σε όλους όσοι τους περιβάλλουν και έχουν άλλες θρησκευτικές και ιδεολογικές πεποιθήσεις. Η πραγματική μαρτυρία, κατά το παράδειγμα του Ιησού, σέβεται και αναγνωρίζει το μοναδικό χαρακτήρα και την ελευθερία όλων των άλλων ανθρώπων. Ομολογούμε ότι πολύ συχνά δεν υπογραμμίσαμε παρά μόνο τα αδύνατα σημεία των άλλων και κρίναμε αρνητικά τις άλλες θρησκείες. Ελπίζουμε ότι θα μπορέσουμε να δώσουμε στους άλλους μαρτυρία της πίστεώς μας με ταπεινοφροσύνη, μετάνοια και χαρά.

Ο Λόγος ενεργεί σε κάθε ανθρώπινη ύπαρξη. Ο Λόγος ενανθρώπησε στο πρόσωπο του Ιησού τού από Ναζαρέτ. Η θαυμαστή διακονία της αγάπης ωθεί τους χριστιανούς να ομολογούν στους οπαδούς κάθε θρησκείας και σ' αυτούς που δεν έχουν θρησκευτικές πεποιθήσεις την αποφασιστική αυτή παρουσία του Θεού εν Χριστώ. Η σωτηρία μας είναι εν Χριστώ. Μεταξύ των χριστιανών υπάρχουν ακόμη διαφορετικές απόψεις αναφορικά με το πώς η εν Χριστώ σωτηρία είναι εφικτή και στους οπαδούς άλλων θρησκειών. Όλοι όμως συμφωνούμε, ότι πρέπει να δίδουμε μαρτυρία της σωτηρίας αυτής σε κάθε άνθρωπο.

Η πεποίθηση αυτή πηγάζει από τη βεβαιότητα, ότι ο Θεός είναι δημιουργός του σύμπαντος και δεν υπήρξε χρόνος ή χώρος που να μη δοθεί η μαρτυρία Του. Το Πνεύμα του Θεού δεν παύει να εργάζεται κατά τρόπο που ξεπερνά τον ανθρώπινο νου και μάλιστα σε χώρους όπου δεν θα το περιμέναμε. Γι' αυτό και οι χριστιανοί, όταν αρχίσουν να διαλέγονται με τους άλλους, προσπαθούν να διακρίνουν τον ανεξερεύνητο πλούτο του Θεού και τον τρόπο με τον οποίο ο Θεός απευθύνεται προς όλη την ανθρωπότητα. Οι χριστιανοί που προέρχονται από πολιτιστικά περιβάλλοντα σμιλευμένα από άλλες θρησκείες εγκαινιάζουν έναν ακόμη βαθύτερο διάλογο όταν προσπαθούν να δημιουργήσουν μία υπαρκτή σχέση μεταξύ της πολιτιστικής τους κληρονομιάς και της χριστιανικής τους πίστης.

Οι χριστιανοί θα έπρεπε να χρησιμοποιήσουν όλα τα μέσα και όλες τις δυνατότητες για να ενώσουν τις δυνάμεις τους με τους γείτονές τους, με σκοπό τη δημιουργία κοινωνιών ελευθερίας, ειρήνης και αμοιβαίου σεβασμού. Σε μερικές χώρες η κρατική νομοθεσία εμποδίζει την ελευθερία της συνειδήσεως και την πραγματική εξάσκηση της θρησκευτικής ελευθερίας. Οι χριστιανικές Εκκλησίες, όπως και όλες οι άλλες θρησκευτικές κοινότητες, δεν μπορούν να μείνουν πιστές στην αποστολή τους χωρίς ελευθερία και χωρίς το δικαίωμα να διατηρήσουν τις παραδοσιακές τους δομές και την ομολογιακή τους ταυτότητα μέσα στην κοινωνία, χωρίς να μπορούν να μεταδώσουν την πίστη τους από γενιά σε γενιά. Μέσα στις δύσκολες αυτές συνθήκες, οι χριστιανοί πρέπει να βρουν μαζί με τις άλλες θρησκευτικές κοινότητες εκείνες τις οδούς με τις οποίες θα ανοίξουν διάλογο με τις πολιτικές αρχές και να ορίσουν από κοινού τη θρησκευτική ελευθερία. Και όταν απολαύσουν μια τέτοια ελευθερία, έχουν πλέον το καθήκον να συμβάλουν από κοινού και με συγκεκριμένες πράξεις στην υποστήριξη όλων των ανθρωπινων δικαιωμάτων μέσα στις κοινωνίες.

Η γειτνίαση με οπαδούς άλλων θρησκειών μάς οδηγεί σε άλλες υποχρεώσεις. Η μαρτυρία δεν μπορεί να περιορισθεί σε μια μονομερή και μονόπλευρη προσπάθεια. Είναι εκ των πραγμάτων αμφίδρομη. Οι χριστιανοί ανακαλύπτουν στις περιπτώσεις αυτές μερικές από τις πιο βαθιές πεποιθήσεις των γειτόνων τους· και με την ευκαιρία αυτή, με πνεύμα ευρύτητας και εμπιστοσύνης, δίνουν αυθεντική μαρτυρία και απολογισμό της στράτευσής τους στο δρόμο του Χριστού, εκείνου που προσκαλεί κοντά του κάθε άνθρωπο.

2. Η ΘΕΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ ΩΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

1. Η Θεία Ευχαριστία ως κοινωνία των πιστών

Η ευχαριστιακή κοινωνία μετά του παρόντος Χριστού, ο οποίος τροφοδοτεί τη ζωή της Εκκλησίας, είναι συγχρόνως και κοινωνία μέσα στο σώμα του Χριστού, που είναι η ίδια η Εκκλησία. Η κλάση του κοινού άρτου και η κοινωνία του κοινού ποτηριού στο συγκεκριμένο τόπο διαβεβαιώνουν την ενότητα των συμμετεχόντων με τον Χριστό και όλων των συν-κοινωνούντων σε κάθε χρόνο και τόπο. Στη Θ. Ευχαριστία εκφράζεται πλήρως η κοινότητα του λαού του Θεού. Οι ευχαριστιακές λειτουργίες πάντοτε σχετίζονται με ολόκληρη την Εκκλησία και ολόκληρη η Εκκλησία συμμετέχει σε κάθε ευχαριστιακή λειτουργία. Καθόσον η κάθε Εκκλησία αξιώνει ότι είναι έκφραση της Παγκόσμιας Εκκλησίας, θα πρέπει να φροντίσει να οργανώνει τη ζωή της έτσι ώστε να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη τα ενδιαφέροντα και οι έγνοιες των άλλων Εκκλησιών.

Η Ευχαριστία περιβάλλει στους κόλπους της όλες τις όψεις της ζωής. Είναι αντιπροσωπευτική πράξη δοξολογίας και προσφοράς για χάρη ολόκληρου του κόσμου. Η ευχαριστιακή λειτουργία προϋποθέτει συμφιλίωση και κοινωνία με όλους όσοι θεωρούνται αδελφοί και αδελφές της μοναδικής οικογένειας του Θεού και αποτελεί μόνιμη πρόκληση για αναζήτηση φυσιολογικών σχέσεων στους κόλπους της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ζωής (Ματθ. 5,23εξ. Α΄ Κορ. 10,16εξ. 11,20-22· Γαλ. 3,28). Κάθε μορφή αδικίας, φυλετισμού, διαίρεσης και ανελευθερίας υφίσταται τη ριζική αυτή πρόκληση κάθε φορά

You are the
light...
pp. 62-81

Mission and Evangelism in
Unity Today

4. ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΕΝΟΤΗΤΑ

1. Η ιεραποστολική κίνηση έχει τις απαρχές της στην ιεραποστολική κίνηση, γιατί η σύγχρονη αναζήτηση για την ενότητα της εκκλησίας εγκαινιάστηκε μέσα στο πλαίσιο της οργάνωσης της ιεραποστολικής προσπάθειας. Οι ιεραπόστολοι ήταν ανάμεσα στους πρώτους που αναζήτησαν δρόμους και τρόπους μαρτυρίας εν ενότητα, αναγνωρίζοντας ότι το σκάνδαλο των χριστιανικών διαιρέσεων και των ανταγωνισμών μεταξύ των ομολογιών παρεμπόδιζε σημαντικά την επίδραση του μηνύματός τους.

2. Το ενδιαφέρον για την ιεραποστολή και τον ευαγγελισμό εν ενότητα υπήρχε συνεχώς στην οικουμενική ημερήσια διάταξη, ιδιαίτερα από το 1961, όταν το Διεθνές Ιεραποστολικό Συμβούλιο συγχωνεύτηκε με το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών. Σε αυτό το πλαίσιο, η τότε Επιτροπή Παγκόσμιας Ιεραποστολής και Ευαγγελισμού, εξέδωσε το 1982 τη διακήρυξη: «Ιεραποστολή και Ευαγγελισμός: Μια Οικουμενική Διακήρυξη». Η δήλωση αυτή ανακεφαλαίωσε, με έναν κατανοητό τρόπο, έναν αριθμό σημαντικών πλευρών και όψεων της ιεραποστολής, περιλαμβανομένων ποικίλων κατανοήσεων της ιεραποστολής και της βιβλικής και θεολογικής της βάσης. Παραθέτοντας τέτοιες κατανοήσεις που είχαν ήδη κατακτηθεί στις συζητήσεις της προηγούμενης δεκαετίας και επεκτείνοντάς τις σε μια πιο ευρεία προοπτική, αυτό το κείμενο άρθρωσε οικουμενικές διακηρύξεις για την ιεραποστολή και τον ευαγγελισμό στο πλαίσιο των αρχών της δεκαετίας του 1980.

3. Η διακήρυξη του 1982, η οποία εγκρίθηκε από την Κεντρική Επιτροπή του ΠΣΕ, έγινε θερμώς και ευρέως δεκτή από τις εκκλησίες. Έχει χρησιμοποιηθεί από ιεραποστολικά πρα-

κτορεία, θεολογικές σχολές, τοπικές εκκλησιαστικές συνάξεις και μεμονωμένους χριστιανούς. Συντέλεσε, κατά τη διάρκεια αυτών των δεκαετιών, σε νέες κατανοήσεις της ιεραποστολής και του ευαγγελισμού και ενέπνευσε, προκάλεσε και ενδυνάμωσε τη λαχτάρα για μαρτυρία εν ενότητα. Έφτασε πολύ μακρύτερα από τα όρια των εκκλησιών-μελών του ΠΣΕ.

4. Από το 1982, πολλές από τις πραγματικότητες αυτού του κόσμου άλλαξαν, φέρνοντας τις εκκλησίες μπροστά σε νέες ιεραποστολικές προκλήσεις. Δύο παγκόσμια ιεραποστολικά συνέδρια έχουν πραγματοποιηθεί υπό τους αιώνους του ΠΣΕ, στο San Antonio, ΗΠΑ (1989) και στο Salvador, Βραζιλία (1996). Σημαντικά ιεραποστολικά ζητήματα προέβηκαν επίσης στην Έβδομη Συνέλευση του ΠΣΕ στην Canberra, Αυστραλία (1991). Στο πλαίσιο της νέας παγκόσμιας κατάστασης και των σύγχρονων ιεραποστολικών αντιλήψεων και μαθησεων, ένας αριθμός μελών του ΠΣΕ ζήτησαν να συνταχθεί μια νέα διακήρυξη για την ιεραποστολή και τον ευαγγελισμό, ώστε να βοηθήσει τις εκκλησίες από κοινού να ανταποκριθούν με μια κατάλληλη και ουσιαστική ιεραποστολική πράξη.

5. Σε απάντηση τέτοιων ζητημάτων, το ΠΣΕ αποφάσισε να αναλάβει την ανάπτυξη μιας περαιτέρω διακήρυξης για να βοηθήσει στην αλλαγή της χιλιετίας τους χριστιανούς και τις εκκλησίες στο έργο της από κοινού ιεραποστολής και του ευαγγελισμού, της κοινής δηλαδή χριστιανικής μαρτυρίας. Το παρόν κείμενο, το οποίο υιοθετήθηκε το Μάρτιο του 2000 από την Επιτροπή Παγκόσμιας Ιεραποστολής και Ευαγγελισμού του ΠΣΕ ως κείμενο εργασίας, προσφέρεται με την ελπίδα ότι θα διεγείρει τον προβληματισμό σχετικά με τη φύση, το περιεχόμενο και τις επιπτώσεις του ευαγγελίου του Ιησού Χριστού στις ποικίλες αλλά αλληλένδετες συνάψεις της ζωής τους και της πιστής μαρτυρίας στο ευαγγέλιο, με σκοπό όλοι οι άνθρωποι σε κάθε τόπο να έχουν τη δυνατότητα να ακούσουν και να πιστέψουν.

6. Το παρόν κείμενο δεν αντικαθιστά τη διακήρυξη του 1982, ούτε προωθεί μια θεολογία της ιεραποστολής διαφορετική από αυτή που συμφωνήθηκε οικουμενικά σε αυτήν. Έχει δική του ταυτότητα. *Επιχειρεί να αρθρώσει εκ νέου την αφοσίωση των εκκλησιών στην ιεραποστολή και τον ευαγγελισμό εν ενότιη, μέσα στο πλαίσιο των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν σήμερα.*

7. Η χρήση της ορολογίας. Για κάποιους χριστιανούς και εκκλησίες οι όροι «ιεραποστολή» και «ευαγγελισμός», παρ' ότι σχετίζονται, κατανοούνται και χρησιμοποιούνται διαφορετικά· για άλλους, και οι δύο είναι ουσιαστικά ταυτόσημοι τόσο ως προς το νόημα, όσο και ως προς το περιεχόμενο. Στο παρόν κείμενο οι δύο όροι χρησιμοποιούνται με κάποια διαφοροποίηση.

α) Η «ιεραποστολή» έχει μία ολιστική έννοια: τη διακήρυξη και τη συμμετοχή στη χαρμόσυνη είδηση του ευαγγελίου με το λόγο (κήρυγμα), το έργο (διακονία), την προσευχή και τη λατρεία (λειτουργία), και την καθημερινή μαρτυρία της χριστιανικής ζωής· τη διδασκαλία ως οικοδόμηση και ενδυνάμωση των ανθρώπων στη σχέση τους με τον Θεό και μεταξύ τους· και τη θεραπεία ως ολοκλήρωση και συμφιλίωση στην κοινωνία με τον Θεό, τον άνθρωπο, τη δημιουργία ως όλον.

β) Ο «ευαγγελισμός», ενώ δεν αποκλείει τις διαφορετικές διαστάσεις της ιεραποστολής, εστιάζει στη σαφή και στοχευμένη έκφραση του ευαγγελίου, περιλαμβανομένης της πρόσκλησης για προσωπική μεταστροφή σε μια νέα ζωή εν Χριστώ και μαθητείας.

8. Η έκφραση «ιεραποστολή εν ενότιη» αναφέρεται στην αναζήτηση τρόπων από κοινού μαρτυρίας εν ενότιη και εν συνεργασία –παρ' όλες τις διαφορετικές εκκλησιολογίες– στο πλαίσιο των φλεγόντων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν παντού οι εκκλησίες σήμερα: «*ἵνα πάντες ἐν ᾧσι, καθὼς σύ, πάτερ, ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας*» (Ιω. 17,21), αποφεύγοντας κάθε μορφή ομολογιακής αντιπαλότητας ή ανταγωνισμού. Αυτό δεν υπονοεί

μια ανεδραφική εκκλησιολογία μιας υπερ-εκκλησίας, ούτε αρνείται την ουσιαστική σχέση ιεραποστολής- εκκλησιολογίας.

A. Ιεραποστολή και ευαγγελισμός: επιταγή και κλήση

9. Η ιεραποστολή κατέχει κεντρική θέση στη χριστιανική πίστη και θεολογία. Δεν είναι επιλογή, αλλά μάλλον μια υπαρξιακή κλήση και αποστολή. Η ιεραποστολή συνιστά και συντηρεί το ίδιο το είναι της εκκλησίας και όλων των χριστιανών.

10. Ο Θεός που αποκαλύπτεται από τις Γραφές δεν είναι στατικός, αλλά μάλλον *σχεσιακός* και (*ιερ*)*αποστολικός*: ένας Θεός που διαρκώς εμφανίζεται ως Κύριος της ιστορίας, οδηγώντας το λαό του στην πληρότητα της ζωής μέσω των διαθηκών, του νόμου και των προφητών που εξέφρασαν το θέλημα του Θεού και ερμήνευσαν τα σημεία των καιρών· ένας Θεός που εισήλθε στον κόσμο διά του ενσαρκωμένου Υιού, του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, ο οποίος, προσλαμβάνοντας ανθρώπινη σάρκα, μετείχε της ανθρώπινης φύσης μας και έγινε ένας από εμάς, πέθανε στο σταυρό και ηγέρθη από τους νεκρούς· ένας Θεός που, με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος, αγαπά, φροντίζει και συντηρεί την ανθρωπότητα και ολόκληρη τη δημιουργία, οδηγώντας της στη σωτηρία και τη μεταμόρφωση.

11. Η αποστολή του Θεού (*missio Dei*) δεν έχει όρια ή φραγμούς· απευθύνθηκε σε και ενεργοποιήθηκε μέσα σε ολόκληρο το ανθρώπινο γένος και ολόκληρη τη δημιουργία από την αρχή της ιστορίας. Οι παραβολές του Ιησού, του καλού Σαμαρείτη, των προβάτων και των εριφίων, ο διάλογός του με τη Συροφοίνισσα γυναίκα, σαφέστατα οδηγούν προς αυτήν την κατεύθυνση. Οι απολογητές της πρώτης Εκκλησίας, στο πλαίσιο του διαλόγου με τους ανθρώπους της εποχής τους, ανέπτυξαν περαιτέρω την ιδέα αυτή. Στη βάση του πρώτου κεφαλαίου του κατά Ιωάννην, εξήγησαν ότι ο Λόγος, ο προαιώνιος και ομοούσιος

Υιός του Θεού, ήταν και είναι παρών με τον Πατέρα και το Άγιο Πνεύμα σε όλες τις θεϊκές πράξεις, και ότι διά του Λόγου δημιουργήθηκε ο κόσμος: Ο Θεός είπε «*καί πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος*» (Γεν. 1,2). Εν Αγίω Πνεύματι, είπαν, ο Θεός μίλησε ολοφάνερα και σαφέστατα διά του Λόγου, όχι μόνο στους προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης, αλλά επίσης (αν και με διαφορετικό τρόπο), σε ανθρώπους άλλων εθνών και θρησκειών. Όταν ήλθε το πλήρωμα του χρόνου (Γαλ. 4,4), αυτός ο ίδιος Λόγος «*σάρξ ἐγένετο καί ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν*» (Ιω. 1,14), ερχόμενος «*εἰς τά ἴδια*» (Ιω. 1,11).

12. Επομένως, μια τριαδολογική προσέγγιση της αποστολής του Θεού είναι σημαντική. Από τη μια πλευρά, αυτό προωθεί μια πιο περιεκτική κατανόηση της παρουσίας του Θεού και του έργου του σε ολόκληρο τον κόσμο και ανάμεσα στους ανθρώπους, υπονοώντας ότι τα σημεία της παρουσίας του Θεού μπορούν και πρέπει να αναγνωριστούν, να επιβεβαιωθούν και να γίνουν αντικείμενο επεξεργασίας ακόμη και στα πιο απροσδόκητα μέρη. Από την άλλη πλευρά, δηλώνοντας με σαφήνεια ότι ο Πατέρας και το Πνεύμα είναι πάντα και σε όλες τις καταστάσεις παρόντες και ενεργούν μαζί με το Λόγο, αποφεύγεται ο πειρασμός να διαχωριστεί η παρουσία του Θεού ή του Πνεύματος από τον Υιό του Θεού, Ιησού Χριστό.

13. Η αποστολή του Θεού (*missio Dei*) είναι η πηγή και η βάση για την αποστολή της εκκλησίας, του σώματος του Χριστού. Διά του Χριστού εν Αγίω Πνεύματι, ο Θεός ενοικεί στην εκκλησία, ενδυναμώνοντας και ενεργοποιώντας τα μέλη της. Έτσι, η ιεραποστολή γίνεται για τους χριστιανούς μια κατεπείγουσα εσωτερική παρόρμηση, ακόμη και μια ισχυρή δοκιμασία και κριτήριο της αυθεντικής ζωής εν Χριστώ, ριζωμένη στις βαθιές απαιτήσεις της αγάπης του Χριστού, ώστε να προσκαλέσει άλλους να μοιραστούν την πληρότητα της ζωής που ο Ιησούς ήρθε να φέρει (Ιω. 10,10). Επομένως, η μετοχή στην αποστολή του

Θεού, θα έπρεπε να είναι φυσική για όλους τους χριστιανούς και όλες τις εκκλησίες, όχι μόνο για συγκεκριμένα άτομα ή εξειδικευμένες ομάδες. Το Άγιο Πνεύμα μεταμορφώνει τους Χριστιανούς σε ζωντανούς, θαρραλέους και τολμηρούς μάρτυρες (πρβλ. Πράξ. 1,8). «*Οὐ δυνάμεθα γάρ ἡμεῖς ἄ εἶδομεν καί ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν*» (Πράξ. 4,20) ήταν η απάντηση του Πέτρου και του Ιωάννη όταν διατάχθηκαν να κρατήσουν σιγή για τον Ιησού· ή, με τα λόγια του Παύλου: «*Ἐάν γάρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστι μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαί δέ μοι ἐστίν, ἐάν μὴ εὐαγγελίζωμαι* (Α΄ Κορ. 9,16).

14. Οι χριστιανοί καλούνται με τη μετάνοια, «*τίς γάρ ἔγνω νοῦν Κυρίου, ὃς συμδιδάσει αὐτόν; ἡμεῖς δέ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν*» (Α΄ Κορ. 2,16), να είναι εκπρόσωποι της αποστολής του Θεού στον κόσμο (Ματθ. 28,19-20· Μάρκ. 16,15), να αναγνωρίσουν τα σημάδια της παρουσίας του Θεού, επιβεβαιώνοντας και προωθώντας τα, μαρτυρώντας και συνεργαζόμενοι με όλους τους ανθρώπους καλής θέλησης, και να γίνουν σύνεργοι του Θεού (Α΄ Κορ. 4,1) για τη μεταμόρφωση ολόκληρης της δημιουργίας. Επομένως, ο σκοπός της ιεραποστολής είναι «*μια συμφιλιωμένη ανθρωπότητα και ανακαινισμένη κτίση*» και «*το ὄραμα του Θεού που ενώνει τα πάντα εν Χριστώ είναι κατευθυντήρια δύναμη της ζωής της και της συμμετοχής σε αυτήν*».¹ «*Η εκκλησία αποστέλλεται στον κόσμο για να καλέσει τους ανθρώπους και τα έθνη σε μετάνοια, να διακηρύξει την άφεση από την αμαρτία και ένα νέο ξεκίνημα στις σχέσεις με τον Θεό και τους συνανθρώπους διά του Ιησού Χριστού*».²

15. Η αποστολή της εκκλησίας, με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος, είναι να καλέσει τους ανθρώπους σε κοινωνία με τον Θεό, μεταξύ τους και με τη δημιουργία. Σε αυτό της το έργο, η εκκλησία πρέπει να τιμήσει την ουσιαστική και αδιάσπαστη σχέση μεταξύ ιεραποστολής και ενότητας. Η εκκλησία έχει την ευθύνη να βιώσει την ενότητα για την οποία ο Ιησούς προ-

σευχήθηκε: «*ἵνα πάντες ἔν ὧσι, καθὼς σύ, πάτερ, ἐν ἐμοί καὶ γὰρ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἔν ὧσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας*» (Ιω. 17,21). Αυτή η πεποίθηση πρέπει να διακηρυχθεί και να μαρτυρηθεί στην κοινότητα στην οποία οι άνθρωποι προσκαλούνται.

16. Η ιεραποστολή κατά τον τρόπο του Χριστού είναι *ολιστική*, γιατί ο ὅλος ἄνθρωπος και η πληρότητα της ζωής είναι αδιαχώριστοι στο σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία που έχει επιτευχθεί εν Ιησού Χριστώ. Είναι *τοπική* – «η πρωταρχική ευθύνη της ιεραποστολής, όπου υπάρχει μια τοπική εκκλησία, έχει να κάνει με τη συγκεκριμένη εκκλησία μέσα στο δικό της χώρο». Είναι, επίσης, *οικουμενική*, που σημαίνει ότι απευθύνεται σε όλους τους λαούς, πέρα από τους φραγμούς της φυλής, της κάστας, του φύλου, του πολιτισμού, του έθνους, «*ἕως ἑσχάτου τῆς γῆς*» από κάθε άποψη. (πρβλ. Πράξ. 1,8· Μάρκ. 16,15· Λουκ. 24,47).³

17. «Το να διηγηθείς την ιστορία του Ιησού Χριστού είναι το ιδιαίτερο προνόμιο των εκκλησιών μέσα στο πλαίσιο σύνολης της θεϊκής αποστολής». ⁴ Ο Ευαγγελισμός περιλαμβάνει την ερμηνεία του ευαγγελίου – «*Κύριον δέ τόν Θεόν ἀγάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἔτοιμοι δέ αἰεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος μετὰ πραότητος καὶ φόβου*» (Α΄ Πέτρ. 3,15), καθώς και την πρόσκληση να πιστέψουμε στον τριαδικό Θεό, να γίνουμε μαθητές του Χριστού και μέλη της κοινότητας μιας υπάρχουσας τοπικής εκκλησίας. «Η διακήρυξη του Ιησού Χριστού απαιτεί μια προσωπική ανταπόκριση. Ο ζων Λόγος του Θεού δεν είναι ποτέ εξωτερικός, μη σχεσιακός, αποσυνδεδεμένος, αλλά διαρκώς καλεί σε προσωπική μεταστροφή και σχεσιακή κοινωνία. Μια τέτοια μεταστροφή είναι κάτι παραπάνω από οικειοποίηση ενός μηνύματος: είναι μια δέσμευση στον Ιησού Χριστό, μίμηση του θανάτου και της ανάστασής του με έναν εντελώς ορατό και χειροπιαστό τρόπο. Αυτό που ξεκινά

με μια προσωπική δέσμευση, όμως, πρέπει αμέσως να οδηγήσει σε σχέση με άλλα μέλη του σώματος του Χριστού, την τοπική κοινότητα που δίνει τη μαρτυρία της».⁵

B. Το πλαίσιο της Ιεραποστολής σήμερα: Σύγχρονες τάσεις

18. Μια σημαντική πλευρά της σύγχρονης ιεραποστολικής συνάφειας αποτελεί η **παγκοσμιοποίηση**, ένα σχετικά πρόσφατο φαινόμενο που συσχετίζεται με τις οικονομικές εξελίξεις, τις αλλαγές στην παγκόσμια επικοινωνία και τη συνεπαγόμενη επιβολή ενός νέου μονοπολιτισμού και μιας συσχετιζόμενης δέσμης αξιών στις περισσότερες κοινωνίες. Οι τάσεις αυτές δεν είναι φυσικά εντελώς καινούριες: οι πολιτικές αλλαγές στο τέλος της δεκαετίας του 1980, όμως, τους επιτρέπουν να επηρεάζουν σήμερα ολόκληρο τον κόσμο ανεμπόδιστες από οποιαδήποτε παγκόσμια αντίθετη δύναμη.

19. Μια σημαντική πλευρά της παγκοσμιοποίησης είναι η αυξανόμενη απελευθέρωση της οικονομίας, που χαρακτηρίζεται από την απεριόριστη ροή του κεφαλαίου σ' ολόκληρο τον κόσμο προς αναζήτηση του μέγιστου κέρδους σε σύντομο χρονικό διάστημα. Αυτές οι οικονομικές λειτουργίες έχουν τους δικούς τους κανόνες, τις πιο πολλές φορές χωρίς να αναφέρονται στην αληθινή παραγωγή των οικονομικών αγαθών ή υπηρεσιών. Έχουν απρόβλεπτες συνέπειες και ζημιώνουν τις εθνικές οικονομίες, αφήνοντας τις κυβερνήσεις και τους διεθνείς οργανισμούς χωρίς καμιά ουσιαστική δυνατότητα να τις επηρεάσουν. Με αυτήν την έννοια, η παγκοσμιοποίηση προκαλεί και αποτελεί απειλή για την ίδια τη βάση της ανθρώπινης κοινωνίας.

20. Μαζί με την κατάρρευση του κομμουνισμού, η ελεύθερη αγορά κατέστη το μόνο συνολικό λειτουργικό σύστημα. Τα οικονομικά έγιναν τα κυριότερα κριτήρια για τις ανθρώπινες σχέσεις. Σύνολη η σφαίρα της σημερινής κοινωνικής πραγματι-

κότητας, συμπεριλαμβανομένων και των ίδιων των ανθρώπων όντων, ορίζεται και αναφέρεται με οικονομικές και χρηματιστηριακές κατηγορίες. Στην παγκόσμια αγορά οι άνθρωποι αποκτούν αξία στο βαθμό που είναι καταναλωτές. Μόνο αυτοί που είναι ισχυρότεροι και πιο ανταγωνιστικοί επιβιώνουν. Οι υπόλοιποι που δεν έχουν καμιά αξία για την αγορά –άνθρωποι που είναι φτωχοί, ασθενείς, άνεργοι, αδύναμοι– απλά περιθωριοποιούνται. Ο αποκλεισμός που συνοδεύεται από δομική, πνευματική και φυσική βία, έχει φτάσει στα περισσότερα μέρη του κόσμου σε τέτοιο επίπεδο, που δεν μπορεί να γίνει πια ανεκτός. Η επίδραση της παγκοσμιοποίησης στις επονομαζόμενες αναπτυσσόμενες χώρες και περιοχές είναι πλέον ζήτημα ζωής και θανάτου: η πρόνοια για τις βασικές ανθρώπινες ανάγκες, όπως η στέγη, η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η διατροφή και η μόρφωση για τους φτωχότερους είναι πραγματικά ελάχιστη σε σχέση με αυτήν που υπήρχε πριν από τριάντα χρόνια. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αυξανόμενη «οικονομική μετανάστευση» των εργατών, αγροτών και γηγενών ανθρώπων, οι οποίοι αναζητούν δουλειά ή εκδιώκονται από τη γη τους.

21. Ανάμεσα στις συνέπειες αυτής της τάσης είναι ο αυξανόμενος υποβιβασμός του περιβάλλοντος. Η φύση σε πολλά μέρη γίνεται αντικείμενο άγριας εκμετάλλευσης, με αποτέλεσμα τις οικολογικές κρίσεις και καταστροφές, οι οποίες απειλούν ακόμμη και τη συνέχιση της ζωής στον πλανήτη μας.

22. Μια δεύτερη πτυχή της παγκοσμιοποίησης σχετίζεται με τις νέες τεχνολογίες παροχής πληροφοριών και με τις δυνατότητες μαζικής επικοινωνίας, της οποίας η επιταχυνόμενη ανάπτυξη και πρόοδος μεταμορφώνει τον άνθρωπο και τις κοινωνικές σχέσεις. Με μια πρώτη ματιά, φαίνεται ότι το αρχέγονο όνειρο να γίνει ο κόσμος ένα, επιτέλους πραγματοποιείται. Η υδρόγειος μοιάζει να μικραίνει. Οι άνθρωποι σε όλα τα μέρη του κόσμου μπορούν και πραγματικά ωφελούνται από τα νέα

τεχνολογικά επιτεύγματα. Η ενδοεπικοινωνία ακμάζει. Πρόσφατες επιστημονικές και ιατρικές ανακαλύψεις μπορούν και μοιράζονται παγκόσμια και στιγμιαία. Τα νέα ηλεκτρονικά εργαλεία επικοινωνίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανθρώπινη πρόοδο, για τη δημιουργία ενός περισσότερο διαφανούς και ανοιχτού κόσμου, για τη διάδοση πληροφοριών σχετικών με την καταπάτηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και τα εγκλήματα των δικτατόρων. Βοηθούν τα ανθρώπινα κινήματα και τις εκκλησίες σ' όλο τον κόσμο να δικτυωθούν επαρκέστερα. Όμως, χρησιμοποιούνται και από ρατσιστικές και εγκληματικές ομάδες, ειδικότερα από εκείνες που μέσα σε δευτερόλεπτα μετακινούν εκατομμύρια δολάρια οπουδήποτε θα καταφέρουν να αποκομίσουν το μέγιστο κέρδος. Και αυτοί οι οποίοι δεν έχουν πρόσβαση στα νέα δίκτυα επικοινωνίας υφίστανται ένα νέο είδος αποκλεισμού.

23. Μέσω της διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης, οι αξίες της μετανεωτερικότητας που είναι ριζωμένες στους πολιτισμούς της Δύσης, εξαπλώνονται γρήγορα σε όλο τον πλανήτη. Οι ίδιες οι ταυτότητες των ανθρώπων κινδυνεύουν να εξαφανισθούν ή να αποδυναμωθούν στο χωνευτήρι ενός έντονα δελεαστικού και ελκυστικού μονοπολιτισμού και του νέου συστήματος αξιών του. Η ίδια η ιδέα της εθνότητας αμφισβητείται σοβαρά. Η ατομοκρατία προτιμάται από τη ζωή στην κοινότητα. Οι παραδοσιακές αξίες που άλλοτε βίωνονταν ως δημόσιες αξίες, σήμερα ιδιωτικοποιούνται. Ακόμη και η θρησκεία θεωρείται μόνο ως ιδιωτική υπόθεση. Η προσωπική εμπειρία παίρνει τη θέση της λογικής, της γνώσης και της κατανόησης. Οι εικόνες πλέον προτιμούνται από τα λόγια και έχουν μεγαλύτερη επίδραση στους ανθρώπους, από την άποψη της διαφήμισης, της προώθησης ή μεταβίβασης «αληθειών» και αγαθών. Η σπουδαιότητα της παρούσας στιγμής υπογραμμίζεται: το παρελθόν και το μέλλον δεν έχουν αληθινά σημασία. Οι άνθρωποι πείθονται να

βίωση του κονφεσιοναλισμού, που αναμφίβολα συνδέεται με τη διαδικασία του κατακερματισμού. Τα δόγματα αποτελούν σημάδια του πλούτου των χαρισμάτων και των πνευματικών δώρων μέσα στον οίκο του Θεού, όταν συμβάλλουν θετικά σε μια καλύτερη κοινή κατανόηση του ευαγγελίου και της αποστολής της εκκλησίας στην πορεία προς την ενότητα. Αλλά πολλές εκκλησίες φαίνεται να ενδιαφέρονται περισσότερο για την επιβεβαίωση και ενδυνάμωση των δικών τους ομολογιακών και δογματικών ταυτοτήτων, παρά για τις οικουμενικές προσπάθειες. Κάποιες προτιμούν να ασκούν το ιεραποστολικό έργο και τη διακονία τους μόνες, παράλληλα ή ακόμη και ανταγωνιστικά με τις άλλες, και ο αριθμός των φονταμενταλιστών και αντι-οικουμενικών χριστιανικών ομάδων φαίνεται να αυξάνει.

29. Τελικά, νέα θρησκευτικά κινήματα ποικίλων ειδών εξαπλώνονται παντού, στρατολογώντας τους οπαδούς τους από παραδοσιακά χριστιανικές οικογένειες, ακόμη και από ενεργά δραστήρια μέλη των εκκλησιών. Οι εκκλησίες και οι διδασκαλίες τους συχνά δέχονται επιθέσεις και καταγγέλλονται, ενώ προωθούνται μοντέρνα και πιο ελκυστικά μηνύματα.

30. Η παραπάνω συνοπτική περιγραφή του όλου πλαισίου δεν λαμβάνει βέβαια υπόψη της τις σημαντικές παραλλαγές και ακόμη αντίθετες εμφάνσεις σε διαφορετικές περιοχές και τοπικές καταστάσεις. Ωστόσο, αυτός είναι ο «κόσμος» στον οποίο καλούνται οι εκκλησίες να δώσουν λαγαρή, αυθεντική μαρτυρία του ευαγγελίου και να αναπτύξουν βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις για το μέλλον, λύσεις πιστές στην ιεραποστολή στο δρόμο του Χριστού.⁶

Γ. Ιεραποστολικά παραδείγματα στην εποχή μας

1. Κλήση σε μετοχή στην αποστολή του Θεού για πληρότητα ζωής

31. Η ταχέως εξαπλωμένη διαδικασία της παγκοσμιοποίη-

σης, που εκφράστηκε στη σκληρή και ανεξέλεγκτη οικονομία της ελεύθερης αγοράς και στην υψηλή τεχνολογία, η οποία συρρικνώνει την αξία της όλης πραγματικότητας σε οικονομικές και χρηματιστηριακές κατηγορίες, αντιμετωπίζει την αποστολή της εκκλησίας με το αυξανόμενο φαινόμενο του απανθρωπισμού. Σε περιβάλλοντα φτώχειας και απάνθρωπης εκμετάλλευσης, αυτό βιώνεται ως μια ημερήσια πάλη για τα πιο βασικά στοιχεία της ζωής, ακόμη και για την ίδια τη ζωή. Σε άλλα περιβάλλοντα, μέσα σε ένα πλαίσιο απελπισίας, αποθάρρυνσης και αποξένωσης, που βιώνεται ως έλλειψη νοήματος στο παρόν και έλλειψη ελπίδας για το μέλλον, ο αριθμός των αυτοκτονιών (ειδικά νέων ανθρώπων) αυξάνεται και η απάθεια γίνεται μόδα. Σε όλες τις περιπτώσεις, η εκκλησία καλείται να διακηρύξει τα χαρμόσυνα νέα του Ιησού Χριστού με τόλμη και να συμμετάσχει στην αποστολή του Θεού για πληρότητα της ζωής. Αποστολή της εκκλησίας είναι να επαναβεβαιώσει με θάρρος και επιμονή τη μοναδική και αιώνια αξία κάθε ανθρώπινου προσώπου, καθώς είναι δημιουργημένο κατ' εικόνα του αγίου, δυνατού και αθάνατου Θεού.

32. Μέσα σε ένα πλαίσιο ανθρώπινου υποβιβασμού και πνευματικής αιχμαλωσίας, υπάρχουν σημάδια της αναζήτησης νοήματος, εκπλήρωσης και πνευματικότητας. Ένας ζωντανός νέος ιεραποστολικός ενθουσιασμός είναι εμφανής σήμερα και νέες χριστιανικές κοινότητες ιδρύονται.

33. Από την άλλη πλευρά, η ανάπτυξη νέων θρησκευτικών κινήσεων και η αναζήτηση της νεολαίας συγκεκριμένα για θρησκευτικές εμπειρίες τείνει να αποτελέσει ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της εποχής μας. Συχνά, όμως, τέτοιες αναζητήσεις και επακόλουθες εμπειρίες, έχουν επιφέρει οδυνηρά αποτελέσματα, καθώς το κυρίαρχο πνεύμα του σημερινού περιβάλλοντος έχει αφήσει τα ίχνη του στις προσπάθειες προς μια απελευθερωτική πνευματικότητα που παρέχει πληρότητα. Μέσα από το σύγχρο-

νο φακό της ατομικής εκπλήρωσης και εμπειρίας, η πνευματικότητα συχνά κατανοείται ως μια σειρά τεχνικών και μεθόδων για προσωπική ανάπτυξη, καθολική υγεία, νοητική διαύγεια και έλεγχο των αισθήσεων. Με άλλα λόγια, η πηγή της εκπλήρωσης και του νοήματος θεωρείται όχι σε μια σχέση με έναν προσωπικό Θεό, ο οποίος είναι ταυτόχρονα υπερβατικός και άμεσος, αλλά μάλλον στην προσπάθεια «αφύπνισης» των θεϊκών δυνάμεων, οι οποίες είναι ήδη παρούσες, αν και λανθάνουσες, στα ανθρώπινα όντα.

34. Στην εμφάνιση τέτοιων προκλήσεων, απόκειται στην ιεραποστολή της εκκλησίας, να αντιμετωπίσει τις ανάγκες και τις αναζητήσεις των ανθρώπων, βοηθώντας τους να ανακαλύψουν επαρκείς απαντήσεις και κατευθύνσεις βασισμένες στις Γραφές και στην εμπειρία της εκκλησίας στη διάρκεια των αιώνων. Είναι καιρός να μαρτυρήσουμε με λόγο και πράξη ότι η πηγή ζωής, νοήματος και εκπλήρωσης είναι ο Τριαδικός Θεός πλήρως αποκεκαλυμμένος και φανερωμένος στη ζωή του Ιησού του Ναζωραίου. Με το θάνατό Του στο σταυρό, ο θάνατος νικήθηκε και με την ανάστασή Του, το αυθεντικό νόημα, ο τελικός σκοπός και η κλήση της ανθρωπότητας μεταμορφώθηκαν σε ζωή στην πληρότητά της. Στη χριστιανική ζωή επομένως, η ανάληψη του προσωπικού σταυρού του καθενός –με όλα τα βάσανα που μπορεί να επιφέρει ο θάνατος του παλαιού εαυτού– οδηγεί πάντοτε σε μια χαρούμενη και γεμάτη πληρότητα εμπειρία της ανάστασης σε μια καινή κτίση (Β' Κορ. 5,17). Από τις εμπειρίες τόσο «νέφους μαρτύρων» (Εβρ. 12,1) ανά τους αιώνες, είναι επιτακτική ανάγκη να μεταφερθεί το μήνυμα ότι η χριστιανική πνευματικότητα οδηγεί σε καθολική θεραπεία, κοινότητα και πληρότητα ζωής σε σχέση με τον Θεό, τους άλλους ανθρώπους και το σύνολο της δημιουργίας.

35. Η θρησκεία ως ζωή εν Χριστώ και η συναίσθηση μιας πλήρους και αυθεντικής ανθρώπινης ταυτότητας που έχει εκ νέ-

ου ανακαλυφθεί, δεν μπορεί απλά να αποτελεί ένα ιδιωτικό ζήτημα. Μάλλον διαμορφώνει ολόκληρη την προοπτική κάποιου, το όραμα και τους τρόπους με τους οποίους σχετίζεται με τους άλλους. Οι χριστιανοί δεν μπορούν να ζουν διχοτομημένες ζωές: η θρησκευτική και κοσμική ζωή είναι μια και μοναδική πραγματικότητα. Η ζωή καθαυτή πρέπει να είναι μια συνεχής λειτουργία αγαπητικών σχέσεων με τον Θεό, την πηγή της ζωής, με τους άλλους ανθρώπους και το σύνολο της δημιουργίας. Έτσι, όλες οι πραγματικότητες που αντιμετωπίζονται απ' τα ανθρώπινα όντα στις καθημερινές τους ζωές μπορούν να αποτελούν αντικείμενα θεολογικού στοχασμού. Η πίστη αγγίζει όλες τις περιοχές της ζωής, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής και οικονομικής δικαιοσύνης, της πολιτικής, της ηθικής, της βιογενετικής και του περιβάλλοντος, και προσφέρει τη δυνατότητα κατάλληλων προφητικών απαντήσεων και κατευθύνσεων, από αυτήν τη συγκεκριμένη προοπτική.

36. Η εκκλησία καλείται επίσης να προσφέρει, από την εμπειρία της ανά τους αιώνες, συγκεκριμένα εναλλακτικά παραδείγματα στην καταναλωτική ιδεολογία της παγκοσμιοποίησης. Στον πειρασμό της επικυριαρχίας πρέπει να βάλει όρια και να χρησιμοποιήσει τη δύναμή της για να πει «όχι άλλο» στον πειρασμό της κατοχής και της ιδιοκτησίας, την άσκηση των πρώτων χριστιανών, οι οποίοι απείχαν από την τροφή και τη μοιράζονταν, καθώς και τα υπάρχοντά τους, με τους άπορους και στερημένους· στον πειρασμό της εξουσίας, την προφητική φωνή στον πειρασμό της κήρυξης ενός κολοβωμένου και μερικού μηνύματος φτιαγμένο ειδικά για τις προτιμήσεις και τις προσδοκίες των ανθρώπων της εποχής μας, το ορθό και συνολικό μήνυμα του ευαγγελίου– «ολόκληρη η εκκλησία (που προκαλείται) να μεταφέρει ολόκληρο το ευαγγέλιο σ' ολόκληρο τον κόσμο».⁷

2. Κλήση για ζωή στην κοινότητα

37. Μια ακόμη μεγάλη πρόκληση που αντιμετωπίζει η χριστιανική ιεραποστολή στην εποχή μας, ιδιαίτερα στο Βορρά, είναι η ατομοκρατία που διεισδύει και επηρεάζει όλους τους τομείς της ζωής. Το άτομο φαίνεται να θεωρείται ο μόνος τύπος πραγματικότητας και ύπαρξης. Η κοινωνία και η κοινότητα χάνουν την παραδοσιακή, ιστορική τους κατανόηση και αξία. Αυτή η τάση στις ανθρώπινες σχέσεις επηρεάζει, επίσης, την παραδοσιακή κατανόηση της σχέσης χριστιανών και εκκλησίας στη διαδικασία της σωτηρίας. Πολλοί κατανοούν τη σωτηρία ως υπόθεση ενός ατόμου και του Θεού και δεν αναγνωρίζουν το ρόλο της πιστεύουσας κοινότητας, της εκκλησίας. Μπορεί να ομολογούν πίστη στον Θεό, αλλά μπορούν να προκαλέσουν σοβαρά ή ακόμη να αρνηθούν τη σπουδαιότητα της εκκλησίας ως μέσο για τη σχέση με τον Θεό, τους άλλους ανθρώπους και ολόκληρη τη δημιουργία, καθώς και την έννοια της σωτηρίας μέσα και μέσω της κοινότητας.

38. Ενόψει μιας τέτοιας τάσης, η οποία επηρεάζει την ίδια τη δομή της ανθρώπινης κοινωνίας γενικά, και τη χριστιανική κοινότητα συγκεκριμένα, η εκκλησία καλείται να διακηρύξει το θέλημα του Θεού και την πρόθεσή του για τον κόσμο. Πλασμένα κατ' εικόνα του τριαδικού Θεού, ο οποίος εξ ορισμού είναι αιώνια κοινωνία ζωής και αγάπης, τα ανθρώπινα όντα είναι από τη φύση τους σχεσιακά. Η σχεσιακή διάσταση της ανθρώπινης ζωής είναι μια δεδομένη, οντολογική πραγματικότητα. Συνεπώς, μια αυθεντική ανθρωπολογία οφείλει να είναι σχεσιακή και κοινοτικά προσανατολισμένη.

39. Η Αγία Τριάδα, η πηγή και εικόνα της ύπαρξής μας, υποδεικνύει τη σπουδαιότητα της ποικιλίας, της ετερότητας και των ουσιαστικών σχέσεων στην οικοδόμηση μιας κοινότητας. Τα μέλη μιας κοινότητας είναι διαφορετικά, με διαφορετικά χαρί-

σματα, λειτουργίες, δυνάμεις και αδυναμίες –αν τα μέλη ήταν ακριβώς ίδια μεταξύ τους, το σώμα δεν θα μπορούσε να οικοδομηθεί (Α΄ Κορ. 12). Συνεπώς η κοινότητα απαιτεί ποικιλία και ετερότητα. Οι κοινότητες αυτές, όμως, δεν πρέπει να είναι ούτε ενάντιες, ούτε παράλληλες, αλλά να αλληλοσυμπληρώνονται.

40. Η Συνέλευση του Salvador υπογράμμισε τη σπουδαιότητα που το ευαγγέλιο προσδίδει στις διαφορετικές ταυτότητες που συνιστούν την κοινότητα. Τέτοιες ταυτότητες, εθνικές, πολιτιστικές, ιστορικές ή θρησκευτικές, επιβεβαιώνονται από το ευαγγέλιο όσο οδηγούν στην κατεύθυνση της σχέσης και της κοινότητας. Ταυτότητες που επιχειρούν να υποστηρίξουν τα συμφέροντά τους εις βάρος άλλων (όπως περιγράφονται, για παράδειγμα, από τα φαινόμενα της ξενοφοβίας, της «εθνικής κάθαρσης», του ρατσισμού, της θρησκευτικής αδιαλλαξίας και του φανατισμού), διασπώντας και καταστρέφοντας με αυτόν τον τρόπο την κοινωνία, απορρίπτονται και αντικρούονται από αυτό το ίδιο το ευαγγέλιο.

41. Μια αυθεντική χριστιανική κοινότητα πρέπει να είναι τόσο τοπική, όσο και καθολική (από το *κατά το όλο*, που σημαίνει «σύμφωνα με το όλο»). Η καθολικότητα, που είναι σημάδι της αυθεντικότητας κάθε χριστιανικής κοινότητας, βασίζεται στην πραγματικότητα στην ποικιλία των τοπικών ταυτοτήτων σε συμπληρωματική κοινωνία η μία με την άλλη.

42. Τέτοιες θεολογικές διατυπώσεις έχουν σημαντικές επιπτώσεις για την ιεραποστολική δράση της εκκλησίας. Η Συνέλευση του Salvador, για παράδειγμα, έθιξε το θέμα της γηγενούς πνευματικότητας στο πλαίσιο της σχέσης μεταξύ ευαγγελίου και πολιτισμών. Αν η εκκλησία είναι μια κοινωνία συγκλινουσών και αλληλοσυμπληρούμενων ποικιλιών, είναι απαραίτητο να αναζητήσουμε τρόπους με τους οποίους οι εκφράσεις της χριστιανικής θεολογίας, λειτουργίας και πνευματικότητας, με μορφές διαφορετικές από τις παραδοσιακές και ιστορικές, μπορούν να ενοποιηθούν και να ενσωματωθούν στο πολλαπλό τους φάσμα.

43. Στην ίδια προοπτική εγείρεται το θέμα της περιεκτικής κοινότητας των γυναικών και ανδρών ως ίσων και αλληλοσυμπληρούμενων συνεργατών στη ζωή της εκκλησίας. Η αναγνώριση του ρόλου των γυναικών στην αποστολή της εκκλησίας, η οποία επιφέρει πληρότητα και συνοχή στην ανθρώπινη και εκκλησιαστική κοινότητα, είναι εκ των ων ουκ άνευ. Για το σκοπό αυτό, πρέπει να δοθεί προσοχή στα πολλαπλά παραδείγματα, μέσα στην εκκλησιαστική ιστορία του κηρύγματος, της μαρτυρίας και του μαρτυρίου των γυναικών, καθώς και στις γυναίκες αγίες, οι οποίες, εξαιτίας της πιστότητάς τους στη διακήρυξη του ευαγγελίου, τιμώνται ως «ισαπόστολοι».

44. Στη βάση της αναγνώρισης ότι η ιεραποστολή πρέπει να ξεκινά με το να ακούμε και να μαθαίνουμε, παρά με το κήρυγμα, τη διδασκαλία, τη διακήρυξη, μια νέα προσέγγιση μπορεί να απαιτηθεί σε σχέση με την ανάπτυξη της «σιωπηρής θρησκείας» σε πολλές κοινωνίες. Πολλοί άνθρωποι ομολογούν φανερά την πίστη τους στον Θεό, αλλά έχουν περιορισμένη ή καθόλου σχέση με την εκκλησία. Κάποιοι πραγματοποιούν στο σπίτι τους τη δική τους «λειτουργία» και εκεί αφοσιώνονται. Τέτοιες πρακτικές έχουν συχνά θεωρηθεί/αντιμετωπιστεί ως λαϊκές δοξασίες ή ακόμη ως δεισιδαιμονία. Ίσως θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως μία ειλικρινής αναζήτηση για τον ζώντα Θεό, για πληρότητα ζωής και νοήματος –όσο διαφορετικές κι αν είναι από τη λατρεία μιας τοπικής σύναξης– και να γίνουν βάση πάνω στην οποία θα οικοδομήσουμε και θα μαρτυρήσουμε με αγάπη το μήνυμα του ευαγγελίου.

3. Η κλήση για ενσάρκωση του ευαγγελίου μέσα σε κάθε πολιτισμό

45. «Ο πολιτισμός δίνει μορφή στη φωνή που απαντά στη φωνή του Χριστού», δήλωσε το παγκόσμιο ιεραποστολικό συνέ-

δριο της Bangkok το 1973. Πρόσφατες εξελίξεις έθεσαν ξανά την αδιάσπαστη σχέση ευαγγελίου και ανθρώπινων πολιτισμών στην ημερήσια διάταξη της ιεραποστολής. Στη Συνέλευση της Canberra (1991) και σε άλλους κύκλους έγιναν έντονες συζητήσεις για θεολογίες εγκεντρισμού του ευαγγελίου στον πολιτισμό (inculturation) και προσπάθειες να αρθρωθεί το ευαγγέλιο με όρους πολύ διαφορετικούς από τις παραδόσεις μερικών από τις ιστορικές εκκλησίες. Οι εμπειρίες που κοινωνήθηκαν κατά τη διάρκεια της Οικουμενικής Δεκαετίας των Εκκλησιών σε αλληλεγγύη με τις Γυναίκες κατέδειξαν πώς οι πολιτισμοί μερικές φορές έχουν αρνητικά χρησιμοποιηθεί για λόγους δύναμης και έγιναν καταπιεστικοί. Κατά τη διάρκεια του 1990 ο κόσμος έγινε μάρτυρας μιας αυξανόμενης επιβεβαίωσης τοπικών ταυτοτήτων, που συχνά οδήγησαν σε βίαιες διαμάχες και διωγμούς βασιζόμενους σε εθνικούς και πολιτιστικούς λόγους, μερικές φορές με την άμεση ή έμμεση υποστήριξη Χριστιανών ή εκκλησιών. Ένα τέτοιο πλαίσιο καθιστά επείγον για τον ιεραποστολικό προβληματισμό, να αναλάβει εκ νέου την πρόκληση του πολιτισμικού εγκεντρισμού του ευαγγελίου.

46. Η Συνέλευση του Salvador δήλωσε emphaticά ότι «δεν υπάρχει τρόπος να είσαι άνθρωπος χωρίς να μετέχεις στον πολιτισμό, γιατί είναι μέσω του πολιτισμού που δημιουργείται η ταυτότητα».⁸ Ο πολιτισμός ερμηνεύεται τόσο ως αποτέλεσμα της χάρις του Θεού, όσο και ως έκφραση της ανθρώπινης δημιουργικότητας. Σε οποιαδήποτε αληθινή συνάφεια πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ο πολιτισμός στην ουσία του δεν είναι ούτε καλός ούτε κακός, αλλά έχει τη δυνατότητα και για τα δύο και γι' αυτό είναι διαφορούμενος.

47. Στις πρόσφατες οικουμενικές συζητήσεις, ο πολιτισμός έχει γίνει κατανοητός με μια πολύ ευρεία έννοια καθώς εμπειριέχει όλες τις όψεις της ανθρώπινης προσπάθειας. «Κάθε κοινοτητα έχει έναν πολιτισμό, με τον οποίο εννοείται το σύνολο

αυτού που συνιστά τη ζωή της, αυτού που είναι απαραίτητο για τις σχέσεις μεταξύ των μελών της και τις σχέσεις της με τον Θεό και το φυσικό περιβάλλον». ⁹ Αυτό σημαίνει ότι η θρησκεία είναι μέρος του πολιτισμού, συχνά τοποθετημένη ακόμη και μέσα στην καρδιά του. Δεν μπορεί να μιλά κανείς για πολιτισμούς χωρίς να περιλαμβάνει τις θρησκευτικές πεποιθήσεις των ανθρώπων και τα συστήματα αξιών.

48. Η αποστολή του Θεού έχει αποκαλυφθεί ως αποστολή της ενσάρκωσης. Έτσι, η ιεραποστολή κατά τον τρόπο του Χριστού δεν μπορεί παρά να είναι ριζωμένη σε μια συγκεκριμένη συνάφεια, απευθύνοντας συγκεκριμένα τις προκλήσεις σε αυτό το συγκεκριμένο πλαίσιο. Επομένως, το ευαγγέλιο είναι και πρέπει να είναι «μεταφράσιμο». Σε κάθε περίπτωση, η μαρτυρία των εκκλησιών για τον Χριστό πρέπει να είναι ριζωμένη σε έναν τοπικό πολιτισμό, έτσι ώστε να αναπτυχθούν αυθεντικά πολιτισμικά εγκεντρισμένες (inculturated) πιστεύουσες κοινότητες. Ολοφάνερα, όλοι οι πολιτισμοί μπορούν να εκφράσουν την αγάπη του Θεού και κανένας πολιτισμός δεν έχει το δικαίωμα να θεωρείται το αποκλειστικό πρότυπο για τη σχέση του Θεού με τα ανθρώπινα όντα.

49. Όταν το ευαγγέλιο αλληλεπιδρά αυθεντικά με έναν πολιτισμό, ριζώνει σε αυτόν τον πολιτισμό και ξεδιπλώνει ένα βιβλικό και θεολογικό νόημα για την εποχή και τον συγκεκριμένο τόπο του. Το ευαγγέλιο θα επιβεβαιώσει κάποιες πτυχές ενός πολιτισμού, ενόσω προκαλεί, ασκεί κριτική και μεταμορφώνει άλλες. Μέσω αυτής της διαδικασίας, οι πολιτισμοί μπορούν να μεταμορφωθούν και να γίνουν φορείς του ευαγγελίου. Την ίδια στιγμή, οι πολιτισμοί τρέφουν, φωτίζουν, εμπλουτίζουν και προκαλούν την κατανόηση και διατύπωση του ευαγγελίου.

50. Το ευαγγέλιο προκαλεί πτυχές των πολιτισμών που παράγουν ή διαιωνίζουν την αδικία, καταπιέζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα ή παρεμποδίζουν μια σχέση διατήρησης της δημιουρ-

γίας. Σήμερα υπάρχει ανάγκη να υπερβούμε ορισμένες θεολογίες πολιτισμικής ενσωμάτωσης. Η πολιτισμική και εθνική ταυτότητα είναι ένα δώρο του Θεού, αλλά δεν πρέπει να απορρίπτει ή να καταπιέζει άλλες ταυτότητες. Η ταυτότητα πρέπει να ορίζεται όχι σε αντίθεση προς, σε ανταγωνισμό με, ή με το φόβο των άλλων, αλλά μάλλον ως συμπληρωματική τους. «Το ευαγγέλιο συμπυκνώνει και ενώνει τους ανθρώπους όλων των ταυτοτήτων σε μια νέα κοινότητα στην οποία η πρωταρχική και έσχατη ταυτότητα είναι η ταυτότητα εν Ιησού Χριστώ (Γαλ. 3,28)».¹⁰

51. Η συζήτηση γύρω από την αλληλεξάρτηση του ευαγγελίου και των πολιτισμών έχει ιδιαίτερη σημασία για τους γηγενείς λαούς, που υπέφεραν πολύ από τις ιεραποστολικές προσπάθειες και την αποικιακή κατάκτηση, κατά τη διάρκεια των οποίων οι πολιτισμοί και οι θρησκείες τους περιγράφηκαν κυρίως ως «παγανιστικές», έχουσες ανάγκη το ευαγγέλιο και τον «πολιτισμό». Αργότερα η ορολογία άλλαξε, αλλά οι γηγενείς λαοί ακόμη θεωρούνταν κυρίως ως «αντικείμενα» της μαρτυρίας της εκκλησίας, ως «φτωχοί» που έχουν ανάγκη οικονομικής ή αναπτυξιακής βοήθειας. Σε πιο πρόσφατες θεολογίες, οι οποίες επιβεβαίωναν την «προτίμηση (preferential option) του Θεού για τους φτωχούς», οι περιθωριοποιημένοι άνθρωποι θεωρούνταν ως κομιστές, δηλαδή ως υποκείμενα, μιας νέας ιεραποστολικής κίνησης από την επονομαζόμενη περιφέρεια στο κέντρο. Αλλά αυτές οι θεολογίες λειτουργούσαν ακόμη στη βάση κοινωνικο-οικονομικών κατηγοριών, αγνοώντας τη θρησκευτική κληρονομιά των ανθρώπων. Σήμερα οι γηγενείς λαοί προκαλούν τις εκκλησίες να αναγνωρίσουν τον πλούτο του πολιτισμού και της πνευματικότητάς τους, που δίνει έμφαση στην αλληλεξάρτηση και αμοιβαιότητα με ολόκληρη τη δημιουργία. Ζητούν από τις εκκλησίες να εργαστούν σε αληθινή συνεργασία η μία με την άλλη, κάνοντας ιεραποστολή από κοινού ως ίσοι, χρησιμοποιώντας αμοιβαία το δυναμικό και τις πηγές τους.

52. Σε κάθε πολιτισμό το μήνυμα του Χριστού πρέπει να κηρυχθεί σε γλώσσα και σύμβολα προσαρμοσμένα σε αυτόν και με τρόπους που σχετίζονται με τις εμπειρίες της ζωής των ανθρώπων. Υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις στον ευαίσθητο πολιτιστικά ευαγγελισμό. Για μερικούς ανθρώπους και εκκλησίες, μια τέτοια μαρτυρία εξυπακούεται όταν οι εκκλησίες τελούν τακτικά τη λειτουργία περιλαμβάνοντας σε αυτήν, όπου αρμόζει, τοπικά πολιτισμικά σύμβολα. Άλλοι προτείνουν ότι «ένας τρόπος να έλθουμε σε διακριτική επαφή με κοινότητες άλλων πολιτισμών είναι αυτός της 'παρουσίας'. Αρχικά γίνεται προσπάθεια να γνωρίσουμε και να καταλάβουμε τους ανθρώπους σε αυτήν την κοινότητα, να τους ακούσουμε ειλικρινά και να μάθουμε από αυτούς... Την κατάλληλη στιγμή θα μπορούσαν να προσκληθούν να μετάσχουν στην ιστορία του ευαγγελίου».¹¹ Σε μερικές περιπτώσεις το ευαγγέλιο μπορεί καλύτερα να μεταβιβαστεί με τη σιωπηλή αλληλεγγύη ή να αποκαλυφθεί μέσω ενός βαθιά πνευματικού τρόπου ζωής. Σε συνάφειες εχθρικές προς τη διακήρυξη του ευαγγελίου, η μαρτυρία θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί μέσω της εξασφάλισης «ενός 'ασφαλούς χώρου' για να βλαστήσει η πνευματικότητα όπου η ιστορία του Ιησού μπορεί να αποκαλυφθεί».¹² Άλλοι επιμένουν ότι στις περισσότερες συνάφειες απαιτείται σαφής μαρτυρία, γιατί δεν υπάρχει υποκατάστατο για το κήρυγμα του λόγου ανάλογο των πολλαπλών εμπνεύσεων και της δυναμικής του Αγίου Πνεύματος.

53. Θα πρέπει διαρκώς να δίνεται προσοχή σε μια ολιστική και ισορροπημένη προσέγγιση στην πράξη της ιεραποστολής: ο πειρασμός να δοθεί έμφαση σε μια πτυχή και να αγνοηθούν άλλες πρέπει να αποφευχθεί. Ο αυθεντικός ευαγγελισμός πρέπει πάντα να περιλαμβάνει τόσο τη μαρτυρία, όσο και την απροϋπόθετη αγαπητική διακονία. Όπως η συνέλευση του San Antonio δήλωσε: «Το 'υλικό ευαγγέλιο' και το 'πνευματικό ευαγγέλιο' πρέπει να είναι ένα, όπως συνέβη με τη διακονία του Ιη-

σού... Δεν υπάρχει ευαγγελισμός χωρίς αλληλεγγύη· δεν υπάρχει χριστιανική αλληλεγγύη που δεν εμπεριέχει μετοχή στο μήνυμα της ερχόμενης Βασιλείας του Θεού».¹³

54. Δυναμικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ του ευαγγελίου και των πολιτισμών αναπόφευκτα εγείρουν το θέμα του συγκρητισμού, αφού κάθε εγκεντρισμός του ευαγγελίου στον πολιτισμό αγγίζει πεποιθήσεις, τυπικά, θρησκευτικές και κοινοτικές δομές. Μεταξύ των εκκλησιών ο όρος «συγκρητισμός» κατανοείται με διαφορετικούς τρόπους. Για μερικές, η ακεραιότητα του ευαγγελικού μηνύματος περιορίζεται όταν συγχέεται με ορισμένα στοιχεία της συνάφειας στην οποία ενσωματώνεται· κατανοούν το συγκρητισμό ως προδοσία του ευαγγελίου. Για άλλες, δεν μπορεί να υπάρξει δημιουργική ανοικοδόμηση κοινοτήτων και θεολογιών σε οποιονδήποτε πολιτισμό, χωρίς συγκρητισμό. Το ερώτημα, λοιπόν, είναι αν μία συγκεκριμένη ενσωμάτωση βοηθά ή παρεμποδίζει την πιστή μαρτυρία του ευαγγελίου στην πληρότητά της.

55. Διαφορές στην ερμηνεία έχουν να κάνουν με την κατανόηση του όρου «ευαγγέλιο» και του έργου του Αγίου Πνεύματος στους ποικίλους πολιτισμούς. Αυτά τα ερωτήματα πρέπει να χειρίζονται με προσοχή, αφού κατηγορίες συγκρητισμού συχνά αντανακλούν και ενισχύουν τις δυσαναλογίες δύναμης μεταξύ των εκκλησιών. Η Συνέλευση του Salvador έδειξε την ανάγκη για μια οργάνωση της διαπολιτισμικής ερμηνευτικής (θεωρία της ερμηνείας του ευαγγελίου). Επιπλέον υπέδειξε την ανάγκη για κριτήρια για να προσδιοριστεί, σε διάλογο με άλλες εκκλησίες, η καταλληλότητα συγκριμένων και σε σχέση με τη συνάφεια εκφράσεων του ευαγγελίου. Τέτοια κριτήρια περιλαμβάνουν: «πιστότητα στην αποκάλυψη του Θεού στο σύνολο των Γραφών· δέσμευση για έναν τρόπο ζωής και δράσης σε αρμονία με τη Βασιλεία του Θεού· άνοιγμα στη σοφία της κοινωνίας των αγίων στο χώρο και στο χρόνο· και σχέση με τη συνάφεια».¹⁴

4. Κλήση σε μαρτυρία και διάλογο

56. Το φαινόμενο του θρησκευτικού πλουραλισμού έγινε μία από τις πιο σημαντικές συνολικές προκλήσεις της χριστιανικής ιεραποστολής για τον αιώνα που έρχεται. Η μαρτυρία στις κοινωνίες όπου συναντώνται πολλές πίστεις έχει παραδοσιακά θεωρηθεί μέλημα κυρίως των εκκλησιών και ιεραποστολών στην Αφρική, Ασία, Μέση Ανατολή και άλλα μέρη του κόσμου. Τα τελευταία χρόνια, όμως, με την αυξημένη μετανάστευση, ο θρησκευτικός πλουραλισμός έγινε μια παγκόσμια πραγματικότητα. Σε κάποια μέρη οι χριστιανοί απολαμβάνουν την ελευθερία και ζουν και συνεργάζονται με άλλους με ένα πνεύμα αμοιβαίου σεβασμού και κατανόησης. Σε άλλα μέρη, παρ' όλα αυτά, υπάρχει αυξανόμενη θρησκευτική μισαλλοδοξία.

57. Στην Ευρώπη και τη Βόρειο Αμερική (παραδοσιακά χριστιανικές περιοχές), η αυξανόμενη παρουσία στις τοπικές κοινότητες ανθρώπων άλλων πίστεων θέτει σημαντικές προκλήσεις για τις ιεραποστολικές δραστηριότητες των εκκλησιών. Οι χριστιανοί σε ιστορικά πολυ-θρησκευτικές κοινωνίες έχουν με το πέρασμα των αιώνων αποκτήσει εμπειρία του τρόπου ζωής και μαρτυρίας σε τέτοιες συνάφειες. Νέες προκλήσεις παρουσιάζονται ακόμη και γι' αυτούς, όπως, ως προς τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να επιβεβαιωθεί η χριστιανική αφοσίωση στην ιεραποστολή και τον ευαγγελισμό με πιστότητα στο ευαγγέλιο, καθώς και με αγάπη και σεβασμό για τον άλλο.

58. Τέτοιες προκλήσεις αναπόφευκτα εγείρουν θεολογικά ερωτήματα που αφορούν στη φύση της μαρτυρίας ανάμεσα σε ανθρώπους άλλων πεποιθήσεων, σε σχέση με τη φύση και της ίδιας της σωτηρίας. Ως προς αυτή, δεν υπάρχει πλήρης ομοφωνία στην ευρύτερη οικουμενική κίνηση. Στα ιεραποστολικά συνέδρια του San Antonio και του Salvador, η κατάσταση συνοψίστηκε με τις ακόλουθες δηλώσεις: «Δεν μπορούμε να δείξουμε

κανέναν άλλο δρόμο σωτηρίας, παρά τον Ιησού Χριστό· την ίδια στιγμή, δεν μπορούμε να θέσουμε όρια στη σωστική ενέργεια του Θεού».¹⁵ Υπάρχει ένταση μεταξύ των δύο δηλώσεων στην οποία ακόμη δεν έχει δοθεί λύση.

59. Ανάμεσα σε ανθρώπους που μετέχουν στην ιεραποστολή, υπάρχει μια αυξανόμενη, αν και από κάποιους αμφισβητούμενη, αναγνώριση ότι ο Θεός ενεργεί έξω από τα κανονικά όρια των εκκλησιών, παρόλο που είναι αδύνατο να διευκρινιστεί πώς ακριβώς ενεργεί ο Θεός σε κάθε θρησκευτική κοινότητα. Αλλά οι άνθρωποι στην ιεραποστολή πραγματικά ανακαλύπτουν «αναλαμπές» της παρουσίας του Θεού και της δράσης Του ανάμεσα στους ανθρώπους άλλων θρησκευτικών παραδόσεων. Η σύγχρονη εμπειρία συναντά την αρχαία παράδοση: Οι θεολόγοι των πρώιμων χρόνων του χριστιανισμού, όπως ο Ιουστίνος ο Μάρτυρας, μίλησαν για «σπέρματα του Λόγου» στους πολιτισμούς του κόσμου· άλλοι, όπως ο Ευσέβιος Καισαρείας, χρησιμοποίησαν τον όρο «ευαγγελική προπαρασκευή», που επίσης αναφέρεται στην εγκύκλιο του πάπα Παύλου VI για τον ευαγγελισμό, καθώς και σε κείμενα του συνεδρίου του Salvador.

60. Επομένως, ένα ανοιχτό ερώτημα που απαιτεί περαιτέρω προβληματισμό και κοινωνία ανάμεσα στους χριστιανούς που μετέχουν στην ιεραποστολή, σχετίζεται με την αναγνώριση/διάκριση των σημείων της παρουσίας του Πνεύματος ανάμεσα σε ανθρώπους άλλων πίστεων ή καμίας πίστης. Το συνέδριο του Salvador επεσήμανε τέτοια σημεία όταν υπέδειξε εκφράσεις αγάπης, αξίες όπως η πραότητα, η ανοιχτή διάθεση προς τον Θεό και τους άλλους, καθώς και η δέσμευση στη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και σε ειρηνικά μέσα επίλυσης των διαφορών. Το Γαλ. 5,22-23, που μιλά για τους καρπούς του Πνεύματος, παρατέθηκε ως βοηθητικός οδηγός γι' αυτήν τη διάκριση.

61. Στην ιεραποστολή υπάρχει χώρος τόσο για το κήρυγμα των καλών ειδήσεων του Ιησού Χριστού, όσο και για το διάλο-

γο με ανθρώπους άλλων πίστεων. Ανάλογα με την κατάσταση και τα χαρίσματα των χριστιανών σε αυτήν την κατάσταση, η έμφαση που δίνεται διαφέρει. Πολλοί θα ισχυρίζονταν, όμως, ότι ο μόνος σωστός τρόπος ζωής σε μια κοινότητα είναι διαλογικός. Αναδιατυπώνοντας την ευαγγελιστική εντολή των χριστιανών, το συνέδριο του San Antonio υπογράμμισε ότι «η διακονία μας της μαρτυρίας ανάμεσα σε ανθρώπους άλλων πίστεων προϋποθέτει την παρουσία μας ανάμεσά τους, ευαισθησία στη βαθύτατη δέσμευσή τους στην πίστη και στις εμπειρίες τους, θέληση να είμαστε υπηρέτες τους για χάρη του Χριστού, επιβεβαίωση όσων έκανε και κάνει ο Θεός ανάμεσά τους και αγάπη γι' αυτούς... Κληθήκαμε να είμαστε μάρτυρες στους άλλους, όχι κριτές τους».¹⁶ Αν η ιεραποστολή γίνεται κατά τον τρόπο του Χριστού, δεν μπορεί να υπάρξει ευαγγελισμός χωρίς άνοιγμα στους άλλους και ετοιμότητα να ανακαλύψουμε την παρουσία του και εκεί που δεν το περιμένουμε.

62. Από την άλλη πλευρά, δεν υπάρχει αληθινός διάλογος, αν η θρησκευτική ταυτότητα και οι πεποιθήσεις των μετεχόντων δεν είναι σαφείς. Υπό αυτήν την έννοια, μπορεί να υποστηριχθεί ότι η μαρτυρία προηγείται του διαλόγου. Ευαγγελισμός σημαίνει να δοθεί έμφαση στη διακήρυξη της προσφοράς ελευθερίας και καταλλαγής από τον Θεό, και μαζί στην πρόσκληση να συνδεθούν με αυτούς που ακολουθούν τον Χριστό και εργάζονται για τη Βασιλεία του Θεού. Ο διάλογος είναι μορφή μαρτυρίας στην εντολή του Ιησού να αγαπάμε τον πλησίον, ακόμα και τον εχθρό, και μπορεί να είναι, σε συγκεκριμένες συνάψεις, ο μόνος τρόπος να είμαστε πιστοί σε έναν ταπεινό, κενωτικό τρόπο ιεραποστολής, ακολουθώντας την ευάλωτη ζωή διακονίας του Χριστού και όχι της κυριαρχίας.

5. Κλήση για διακήρυξη της αλήθειας του ευαγγελίου

63. Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της εποχής μας, και μία από τις οποίες αγγίζει την ίδια την καρδιά του χριστιανικού μηνύματος, είναι το αυξανόμενο φαινόμενο του σχετικισμού, όπως αναπτύχθηκε κυρίως στους δυτικούς φιλοσόφους και επιστήμονες. Στη μετανεωτερική σκέψη η έννοια της απόλυτης και καθολικής αλήθειας, είτε στον πολιτικό, κοινωνικό, οικονομικό είτε ακόμη στο θρησκευτικό χώρο, αμφισβητείται ή απορρίπτεται δραστικά. Η αλήθεια αντιμετωπίζεται περισσότερο ως ζήτημα ατομικής διάκρισης μέσω μιας προσωπικής «διαλέγω και παίρνω» προτίμησης, εμπειρίας και απόφασης. Αντί της αντικειμενικής, οικουμενικής και απόλυτης «αλήθειας», υπάρχουν «αλήθειες» παράλληλες και συμβιούσες.

64. Μια τέτοια κατανόηση και προσέγγιση της αλήθειας, όχι μόνο επηρεάζει μεγάλο μέρος της καθημερινής ζωής και συγκεκριμένα τις βιομηχανικές χώρες, αλλά έχει επίσης μια βαθιά επίδραση στη μαρτυρία των εκκλησιών και στη συμμετοχή τους στην οικουμενική κίνηση γενικά.

65. Αυτή η προσέγγιση προκαλεί τα παραδοσιακά πρότυπα της χριστιανικής ιεραποστολής. Οι άνθρωποι που υπερασπίζονται μια τέτοια οπτική του κόσμου έκαναν έκκληση για μια νέα κατανόηση, πράξη και τρόπο ιεραποστολής ταιριαστό με τις σύγχρονες πραγματικότητες.

66. Στον οικουμενικό χώρο, έννοιες όπως «ενότητα», «ομοφωνία» και «αποστολική αλήθεια» αμφισβητούνται και για κάποιους έχουν μάλιστα αποκτήσει μια υποτιμητική χροιά. Ένα πιο πρόσφατο οικουμενικό όραμα περιλαμβάνει την αναζήτηση ενός νέου παραδείγματος και εικόνας που θα μπορούσε να φιλοξενήσει μια ποικιλία αληθειών κάτω από την ίδια στέγη, χωρίς να ξεθωριάσει ή να εκμηδενιστεί κάποια από αυτές κατά την προσπάθεια να έρθουν μεταξύ τους σε σύγκλιση για χάρη της προ-

οέγγισης μιας κοινής και δεσμευτικής αποστολικής αλήθειας.

67. Στιγμιαίες εμφανίσεις κατευθύνσεων και αποσπασματικών απαντήσεων στις προκλήσεις που προέκυψαν από το σχετικισμό έχουν ήδη προσφερθεί, αλλά χρειάζονται ακόμα οξύτερες και πιο κατανοητές απαντήσεις. Ποια είναι η σχέση μεταξύ της αλήθειας του ευαγγελίου, που οι χριστιανοί έχουν κληθεί να διακηρύξουν, η οποία αφορά στη μοναδικότητα του Ιησού Χριστού, «*ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ*» (Ιω. 14,6), και της αλήθειας «του ευαγγελίου πριν το ευαγγέλιο» και ποιες οι συνέπειες για την ενότητα της εκκλησίας;

6. Κλήση σε μαρτυρία εν ενότητα

68. Στις πρόσφατες δεκαετίες οι εκκλησίες έχουν αποκτήσει ακόμη μεγαλύτερη συναίσθηση της αναγκαιότητας να ασχοληθούν με την ιεραποστολή *μαζί*, σε συνεργασία και αμοιβαία υπευθυνότητα: έτσι, ιδρύθηκαν ιεραποστολικές εταιρείες, κάποιες διεθνείς ιεραποστολικές δομές μεταμορφώθηκαν και επιχειρήθηκαν κοινά προγράμματα. Παρ' ὅλ' αυτά, η ίδια αυτή περίοδος γνώρισε μια κλιμάκωση των ομολογιακών αντιπαλοτήτων και ανταγωνισμό στο ιεραποστολικό πεδίο σε πολλά μέρη του κόσμου. Αυτές οι πραγματικότητες υποχρεώνουν την οικουμενική οικογένεια να επανεξετάσει ζητήματα της ιεραποστολής εν ενότητα, τα θέματα της συνεργασίας μεταξύ των εκκλησιών, της κοινής μαρτυρίας και του προσηλυτισμού και να εργαστεί προς την κατεύθυνση υπεύθυνων σχέσεων στην ιεραποστολή.

69. Η κοινή μαρτυρία είναι «η μαρτυρία που οι εκκλησίες, ακόμη και ενόσω είναι διασπασμένες, δίνουν μαζί, ιδιαίτερα μέσα από συλλογικές προσπάθειες, διακηρύσσοντας οποιαδήποτε θεϊκά δώρα αλήθειας και ζωής μοιράζονται και βιώνουν ήδη από κοινού». ¹⁷ Η αυθεντική κοινή μαρτυρία προϋποθέτει σεβασμό για και κατανόηση των άλλων παραδόσεων και ομολο-

γιών. Αυτό στο οποίο πρέπει να δοθεί έμφαση είναι εκείνο που έχουν κοινό και μπορεί να γίνει από κοινού, παρά στους φραγμούς που τις διαχωρίζουν. Αυτά που ενώνουν τις εκκλησίες είναι περισσότερα από αυτά που τις χωρίζουν. Ακριβώς αυτά τα ενοποιητικά στοιχεία πρέπει να αναζητηθούν στην οικοδόμηση της μαρτυρίας εν ενότητα.

70. Η ιεραποστολή και η θρησκευτική ελευθερία, περιλαμβανομένης της ελευθερίας να αλλάξει κανείς θρησκεία ή πίστη, είναι συνδεδεμένες ουσιαστικά. Με κανέναν τρόπο δεν μπορεί η ιεραποστολή να επιβάλλεται σε κάποιον. Από την άλλη πλευρά, η προσωπική ελευθερία κάποιου πρέπει πάντοτε να σεβεται, να επιβεβαιώνει και να προωθεί την ελευθερία των άλλων· δεν πρέπει ακόμη να παραβαίνει το χρυσό κανόνα: «*Πάντα σὺν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται*» (Ματθ. 7,12).

71. Ο προσηλυτισμός, ένας όρος με θετική έννοια στους πρώτους χριστιανικούς χρόνους, που χρησιμοποιήθηκε για να προσδιορίσει τη μεταστροφή ενός ανθρώπου μιας άλλης πίστης στο χριστιανισμό, πήρε στους μεταγενέστερους αιώνες μια αρνητική χροιά εξαιτίας των αλλαγών στο περιεχόμενο, τα κίνητρα, το πνεύμα και τις μεθόδους του «ευαγγελισμού». Σήμερα χρησιμοποιείται γενικά για να δηλώσει «την ενθάρρυνση των χριστιανών που ανήκαν σε μια εκκλησία να αλλάξουν την ομολογιακή τους υποταγή/πίστη, μέσω τρόπων και μέσων που αντιτίθενται στο πνεύμα της χριστιανικής αγάπης, που παραβιάζουν την ελευθερία του ανθρώπινου προσώπου και μειώνουν την εμπιστοσύνη στη χριστιανική μαρτυρία της εκκλησίας». ¹⁸ Ο προσηλυτισμός είναι «η παραφθορά της μαρτυρίας». ¹⁹

72. Η κοινή μαρτυρία είναι εποικοδομητική: εμπλουτίζει, προκαλεί, ενδυναμώνει και οικοδομεί σταθερές χριστιανικές σχέσεις και τη χριστιανική συναδελφότητα. Ο προσηλυτισμός

είναι η διαστρέβλωση της αυθεντικής χριστιανικής μαρτυρίας και έτσι μια αντι-μαρτυρία. Δεν οικοδομεί, αλλά καταστρέφει. Προκαλεί εντάσεις, σκάνδαλο και διαίρεση και επομένως αποτελεί αποσταθεροποιητικό παράγοντα για τη μαρτυρία της εκκλησίας στον κόσμο. Είναι διαρκώς ένα πλήγωμα της κοινότητας που δημιουργεί όχι κοινότητα, αλλά ανταγωνιστικά μέλη.

73. Καθώς νέες συνάφειες απαιτούν νέες πρωτοβουλίες στη διακήρυξη του ευαγγελίου μπροστά σε κοινές προκλήσεις, οι εκκλησίες καλούνται να αναγνωρίσουν τρόπους μαρτυρίας εν ενότητα, συνεταιρισμού και συνεργασίας και υπεύθυνων σχέσεων στην ιεραποστολή. Για να φτάσουν σε ένα τέτοιο ιεραποστολικό ήθος που αμοιβαία θα τις εμπλουτίζει, οι εκκλησίες πρέπει:

α) να μετανοήσουν για τις αποτυχίες του παρελθόντος και να προβληματιστούν περισσότερο αυτοκριτικά σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους σχετίζονται η μία με την άλλη και τις μεθόδους ευαγγελισμού που χρησιμοποιούν,

β) να αποκηρύξουν κάθε είδους ομολογιακού ανταγωνισμού και αντιπαλότητας, καθώς και τον πειρασμό να προσηλυτίσουν μέλη άλλων χριστιανικών παραδόσεων,

γ) να αποφύγουν να ιδρύσουν παράλληλες εκκλησιαστικές δομές, αλλά αντίθετα να τονώσουν, να βοηθήσουν και να συνεργαστούν με τις υπάρχουσες τοπικές εκκλησίες στο ευαγγελιστικό τους έργο,

δ) να καταδικάσουν τη χειραγώγηση ανθρωπιστικής βοήθειας προς μεμονωμένους χριστιανούς ή εκκλησίες που παρακινούν τους ανθρώπους να αλλάξουν την ομολογιακή τους πίστη ή προεκτείνουν τους ιεραποστολικούς στόχους μιας εκκλησίας εις βάρος μιας άλλης,

ε) να βοηθήσουν τους ανθρώπους που βρίσκονται στη διαδικασία αλλαγής της εκκλησιασικής τους υπόστασης (church allegiance) να διακρίνουν αν καθοδηγούνται από άξια ή ανάξια κίνητρα (όπως κοινωνική αναβάθμιση ή καλύτερες ευκαιρίες ζωής),

στ) να μάθουν «να ομολογούν την αλήθεια με αγάπη» ο ένας στον άλλο, όταν θεωρούν ότι άλλοι προσηλυτίζουν ή εισάγουν ανέντιμες πρακτικές στο έργο του ευαγγελισμού.

74. Αυτή η χριστιανική συντροφιά και συνεργασία δεν θα μπορέσει να πραγματοποιηθεί, εκτός αν οι χριστιανοί και οι εκκλησίες:

α) ακούσουν ο ένας τον άλλο σε έναν αυθεντικό διάλογο που στοχεύει στο ξεπέραςμα της άγνοιας, των προκαταλήψεων ή παρεξηγήσεων, στην κατανόηση των διαφορών τους με την προοπτική της χριστιανικής ενότητας και στην αποφυγή άδικων κατηγοριών, πολεμικής, διαφωνιών και απόρριψης,

β) διασφαλίσουν μεγαλύτερη μετάδοση πληροφοριών μεταξύ τους και υπευθυνότητα στην ιεραποστολή σε όλα τα επίπεδα, περιλαμβάνοντας μια προηγούμενη σύσκεψη με την εκκλησία σε μια συγκεκριμένη περιοχή, ώστε να διαπιστωθούν οι πιθανότητες ιεραποστολικής συνεργασίας και μαρτυρίας εν ενότητα,

γ) επιδείξουν προθυμία να μάθουν από τους άλλους, για παράδειγμα από το δυναμισμό, τον ενθουσιασμό και τη χαρά της ιεραποστολής, την αίσθησή τους της κοινότητας και της αγαλλίασης εν Πνεύματι της πνευματικότητάς τους,

δ) κάνουν μεγαλύτερη προσπάθεια για εσωτερική ανανέωση μέσα στις δικές τους παραδόσεις και τις πολιτιστικές συνάφειες,

ε) κάνουν μεγαλύτερη προσπάθεια να εκπαιδεύσουν τους πιστούς τους στις τοπικές συνάξεις, τα κατηχητικά σχολεία, τα κέντρα εκπαίδευσης και σεμινάρια να σέβονται και να αγαπούν τα μέλη των άλλων εκκλησιών ως αδελφές και αδελφούς εν Χριστώ.

75. Οικουμενικές πεποιθήσεις αναφορικά με την ιεραποστολή εν ενότητα μπορεί να οδηγήσουν στη διαμόρφωση μιας *διαθήκης* για τις σχέσεις στην ιεραποστολή. Ανάμεσα στις βασικές πεποιθήσεις και δεσμεύσεις στην ιεραποστολή που θα μπορούσαν να περιληφθούν είναι οι ακόλουθες:

76. Πειποιθήσεις

α) Η ιεραποστολή αρχίζει στην καρδιά του τριαδικού Θεού. Η αγάπη που δένει τα πρόσωπα της Αγίας Τριάδας ξεχειλίζει σε ένα μεγάλο ξέσπασμα αγάπης για την ανθρωπότητα και όλη τη δημιουργία.

β) Ο Θεός καλεί την εκκλησία εν Ιησού Χριστώ και την ενδυναμώνει με το Άγιο Πνεύμα ώστε να γίνει συνεργάτης στην αποστολή του Θεού, μαρτυρώντας το ευαγγέλιο της αγάπης του Θεού που φαίνεται καθαρά στη ζωή, το θάνατο και την ανάσταση του Ιησού Χριστού και προσκαλώντας τους ανθρώπους να γίνουν μαθητές του Χριστού.

γ) Η χριστιανική ιεραποστολή περιλαμβάνει μια ολιστική ανταπόκριση μέσω του ευαγγελιστικού και διακονικού έργου για εξάπλωσή της σε ανθρώπους που βιώνουν τον αποκλεισμό, τη θραυστότητα και την έλλειψη νοήματος. Περιλαμβάνει την εξουσιοδότηση, επιβεβαίωση και ανανέωση των ανθρώπων στην ελπίδα τους για πληρότητα ζωής.

δ) Όλοι οι βαπτισμένοι χριστιανοί έχουν λάβει την εντολή να μαρτυρούν το ευαγγέλιο του Χριστού και όλοι είναι υπόλογοι στο σώμα του Χριστού για τη μαρτυρία τους. Όλοι έχουν ανάγκη να βρουν ένα σπίτι σε μια τοπική λατρεύουσα κοινότητα μέσω της οποίας θα εξασκήσουν την υπευθυνότητά τους στο σώμα.

77. Δεσμεύσεις²⁰

α) Ωθούμενοι από την αγάπη του Χριστού, δεσμευόμαστε να εργαστούμε ώστε να διασφαλίσουμε ότι όλοι οι συνάνθρωποί μας σε κάθε τόπο, κοντά και μακριά, έχουν τη δυνατότητα να ακούσουν και να ανταποκριθούν στο ευαγγέλιο του Ιησού Χριστού.

β) Αναγνωρίζουμε ότι η πρωταρχική ευθύνη για ιεραποστολή σε κάθε τόπο ανήκει στην εκκλησία, σε αυτόν το συγκεκριμένο τόπο.

γ) Εκεί όπου ιεραπόστολοι ή οικονομική ενίσχυση αποστέλλονται από την εκκλησία μας, σε τόπο όπου υπάρχει ήδη χριστιανική εκκλησία, αυτό θα γίνεται με διαπραγμάτευση, αμοιβαία αποδοχή, συμφωνία με σεβασμό, με ίση συμμετοχή όλων των μελών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

δ) Αναγνωρίζουμε ότι στη συνεργασία μας, όλοι οι συνεργάτες έχουν χαρίσματα να προσφέρουν και όλοι έχουν ανάγκη να μάθουν, να αποδεχθούν και να εμπλουτιστούν από τη σχέση αυτή, γι' αυτό η σχέση πρέπει να επιτρέπει το αμοιβαίο μείρασμα τόσο των αναγκών, όσο και των χαρισμάτων.

ε) Αναγνωρίζουμε ότι οι πηγές όλων των εκκλησιών ανήκουν στον Θεό και ότι ο πλούτος των πλουσίων αντλήθηκε συχνά από την εκμετάλλευση των άλλων.

στ) Δεσμευόμαστε να κάνουμε τη σχέση από όλες τις πλευρές όσο το δυνατόν διαφανή ως προς τα οικονομικά, τη θεολογία, το προσωπικό, τους αγώνες, τα διλήμματα, τους φόβους, τις ελπίδες, τις ιδέες, τις ιστορίες· ένα άνοιγμα μετοχής που οικοδομεί την εμπιστοσύνη.

ζ) Αναγνωρίζουμε ότι σχεδόν κάθε διαπολιτισμική διαμάχη μεταξύ των εκκλησιών σηματοδοτείται από μια άνιση κατανομή δύναμης. Τα χρήματα, η υλική περιουσία, οι σύνδεσμοι με το κράτος, ιστορικοί και άλλοι παράγοντες επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι εκκλησίες συνδέονται μεταξύ τους. Εισερχόμενοι σε σχέσεις στην ιεραποστολή, δεσμευόμαστε να φυλαγόμαστε από την παράχρηση της δύναμης και να πασχίζουμε για δίκαιες σχέσεις.

η) Αναγνωρίζουμε ότι είναι σημαντικό να μη δημιουργούμε εξάρτηση. Οι συνεργασίες πρέπει να οδηγούν στην αλληλοεξάρτηση. Θα αναζητήσουμε μέσω της συνεργασίας μας να επιτρέψουμε την ανάδυση αυθεντικών τοπικών αποκρίσεων στο ευαγγέλιο, από την άποψη λειτουργιών, ύμνων, τυπικών, δομών, θεσμών, θεολογικών διατυπώσεων.

θ) Πιστεύουμε ότι η ιεραποστολή και η ενότητα είναι αχώριστα συνδεδεμένες. Επομένως, δεσμευόμαστε να ενθαρρύνουμε τη συνεργασία και τη δομική ενότητα μεταξύ των ιεραποστολικών πρακτορείων μας και της εκκλησίας μας, μεταξύ των ιεραποστολικών πρακτορείων και μεταξύ ιεραποστολικών πρακτορείων και των συνεργατών μας εκκλησιών. Όπου υπάρχουν ήδη πολλές εκκλησίες σε μια δεδομένη περιοχή, δεσμευόμαστε να ενθαρρύνουμε σκόπιμα τη δημιουργία ενός συμβουλίου εκκλησιών.

ι) Αναγνωρίζουμε ότι η ιεραποστολή και ο ευαγγελισμός διεξήχθησαν σχεδόν ολοκληρωτικά κατά μήκος των ομολογιακών συνόρων. Δεσμευόμαστε να επιχειρήσουμε την ιεραποστολή οικουμενικά, τόσο σε τοπικό επίπεδο, όσο και στο εξωτερικό, όπου αυτό είναι δυνατό.

ια) Στην ανάπτυξη διεθνών συνεργασιών στην ιεραποστολή, δεσμευόμαστε να δώσουμε προτεραιότητα στην οικοδόμηση αλληλεγγύης με τους κοινωνικά αποκλεισμένους, τους ανθρώπους που υποφέρουν και με τις κοινότητες στον αγώνα τους για πληρότητα ζωής.

5. Η ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ ΩΣ ΚΑΤΑΛΛΑΓΗ

*«Ελθέ, Πνεύμα Άγιο, θέρापενσε και συμπιλώσέ μας.
Επαναπροσδιορίζοντας την ιεραποστολή ως καταλλαγή»*

1. Η ιεραποστολή ως καταλλαγή – ένα αναδυόμενο παράδειγμα

Η ιεραποστολή γίνεται κατανοητή με διαφορετικούς τρόπους σε διάφορες εποχές και τόπους. Από τα τέλη της δεκαετίας του '80 η ιεραποστολή συνδέεται όλο και περισσότερο με την καταλλαγή και τη θεραπεία. Επιπλέον, η γλώσσα της καταλλαγής έχει έρθει στο προσκήνιο σε διαφορετικά πλαίσια ενθουσιάζοντας τους ανθρώπους μέσα και έξω από τις εκκλησίες. Σ' αυτή την κατάσταση, μας υπενθυμίζεται ότι η καταλλαγή είναι στην καρδιά της χριστιανικής πίστης. Η καταλάσσοσα αγάπη του Θεού που παρουσιάζεται στον Ιησού Χριστό είναι ένα σημαντικό βιβλικό θέμα και ένα κεντρικό στοιχείο στη ζωή και τη λειτουργία της Εκκλησίας. Το Άγιο Πνεύμα μάς καλεί σε μια διακονία καταλλαγής καλώντας μας να εκφράσουμε κάτι τέτοιο στην πνευματικότητα, αλλά και στις στρατηγικές που εφαρμόζουμε στην ιεραποστολή και στον ευαγγελισμό.

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους η καταλλαγή έχει γίνει τόσο δεσπόζουσας σημασίας για τον κόσμο σήμερα. Αυτοί σχετίζονται με τις σύγχρονες τάσεις της παγκοσμιοποίησης, της μετανεωτερικότητας και του κατακερματισμού, όπως ορίζονται στο προκαταρκτικό κείμενο της Επιτροπής της Παγκόσμιας Ιεραποστολής και του Ευαγγελισμού (CWME) «Ιεραποστολή και Ευαγγελισμός ως Έκφραση Ενότητας Σήμερα» (2000).¹

Η παγκοσμιοποίηση έχει φέρει διαφορετικές κοινότητες